

Täysistunto

Keskiviikko 26.2.2020 klo 14.00—17.04

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.04.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—16.00) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmastovuosikertomus 2019

Kertomus K 17/2019 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt päätetään ympäristövaliokunnan mietinnön YmVM 1/2020 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta. Keskustelu asiasta päättyi 25.2.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on edustaja Mauri Peltokangas edustaja Veikko Vallinin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen kannanoton.

Selonteko hyväksyttiin.

Valiokunnan ehdotus ”jaa”, Mauri Peltokankaan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 128, ei 35; poissa 36 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 17/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

3. Pääministerin ilmoitus Suomen EU-puheenjohtajakaudesta

Pääministerin ilmoitus PI 2/2020 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus Suomen EU-puheenjohtajakaudesta. Pääministeri Sanna Marinin puheenvuoron jälkeen

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella. Keskusteluun varataan kaikkiaan puolitoista tuntia.

Keskustelu

14.02 Pääministeri Sanna Marin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tänä vuonna tulee täyteen 25 vuotta siitä, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Tuona aikana meillä on ollut kunnia toimia Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana kolme kertaa. Vuonna 1999 olimme tuore jäsenmaa, joka pääsi vaikuttamaan erityisesti unionin sisä- ja oikeusasioiden kehitykseen. Vuonna 2006 olimme jo kokenut puheenjohtajamaa mutta uudessa tilanteessa, kun unionin jäsenmäärä oli kasvanut 15:stä 25:een jäsenmaahan.

Nyt koettu kolmas puheenjohtajuuskausi on jälleen osunut erilaisen Euroopan unionin aikaan. Vuodenvaihteessa päättynyt Suomen kolmas EU-puheenjohtajuus oli ensimmäinen Lissabonin sopimuksen aikana. Se tarkoittaa ensinnäkin, että unionilla on ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja Eurooppa-neuvostolla pysyvä puheenjohtaja, ja lisäksi se tarkoittaa, että Euroopan parlamentilla on entistä suurempi rooli unionin päätöksenteossa. Tämän merkitys korostui Suomen puheenjohtajuuskaudella, sillä se ajoitui institutionaaliseen taitekohtaan. Puheenjohtajakautemme aikaistui puolella vuodela Ison-Britannian brexit-kansanäänestyksen seurauksena, ja otimme neuvoston johtovastuun hetkellä, jolloin uusi Euroopan parlamentti oli järjestäytymässä ja vanha komissio väistymässä. Uuden komission aloitus viivästyi kuukaudella marraskuusta joulukuun alkuun eli puheenjohtajuuskautemme viimeiseen kuukauteen. Lisäksi Eurooppa-neuvosto sai uuden pysyvän puheenjohtajan, kun belgialainen Charles Michel aloitti tehtävässään joulukuun alussa.

Kykenimme kuitenkin kääntämään tämän haasteellisen ajankohdan eduksemme: koska lainsäädäntöehdotuksia oli käsiteltyä muita puheenjohtajakausia vähemmän, saatoimme keskittyä tulevaisuutta luotsaaviin keskusteluihin neuvostossa. Olimme ensimmäinen puheenjohtajamaa, joka vei käytäntöön Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2019 hyväksymää EU:n uutta strategista ohjelmaa. Saimme näistä tulevaisuuskeskusteluista tärkeitä askelmerkkejä uudelle komissiolle, esimerkiksi kestävästä kasvusta, hyvinvointitaloudesta ja tasa-arvosta. Alamme nyt nähdä, että uuden komission suunnitelmat ovat isolta osin linjassa tavoitteidemme kanssa. Haluaisin tässä yhteydessä erityisesti mainita tulevaa työtä viitoittavat komission tiedonannot Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta ja vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajakautemme teema oli ”Kestävä Eurooppa — kestävä tulevaisuus”. Kestävyys näkyi sekä sisällöllisissä kokonaisuuksissa ja asioissa, kuten kestävä kehityksen Agenda 2030:n edistämisessä, että kantavana teemana kokousjärjestelyissä ja konkreettisissa teoissa.

Keskeinen, kaikkia toimialoja koskenut saavutus oli Suomen joulukuussa jäsenmaille ja toimielimille toimittama, luvut sisältävä neuvottelulaatikko EU:n tulevasta monivuotisesta rahoituskehystä vuosille 21—27. Eurooppaministerin johdolla tehty iso työ näkyy konkreettisesti siinä, että viime viikon lopulla käydyissä neuvotteluissa tuo Suomen laatima neuvottelulaatikko on hyvin pitkälti se pohja, johon neuvoston puheenjohtaja Charles Michel oman esityksensä nojaa. Neuvottelut jatkuvat, mutta Suomen laatima esitys on osoittautumassa tasapainoiseksi kompromissiksi — minkälaiseksi me sen tarkoitimme.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Arvoisa puhemies! Suomen puheenjohtajuuskauden teemat oli hyvissä ajoin valmisteltu kaikkien eduskuntaryhmien kesken parlamentaarisesti. Haluan kiittää yhteistyöstä kaikkia eduskuntaryhmiä ja puolueita. Hallitusohjelmaneuvoitteluihin tarkensimme teemoja siten, että puheenjohtajuuskaudellamme oli lopulta neljä painopistettä.

Teemana oli ensinnäkin yhteiset arvot ja oikeusvaltioperiaate EU:n toiminnan kulmakivenä: Suomen johdolla unionissa tehostettiin keinoja varmistaa oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen ja erityisesti ennaltaehkäistä siihen liittyviä ongelmia. Eurooppaministeri Tuppurainen kertoo pian tästä teemasta tarkemmin, mutta nostaisin itse esiin erityisesti rahoituskehyksiin sisältyvän oikeusvaltiomekanismin. Suomi teki puheenjohtajamaana paljon työtä sen, eteen, että unionin rahankäyttö kytkettäisiin vahvasti oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen. Mekanismi on vielä osa rahoituskehysneuvotteluja, joten lopputulosta emme vielä täysin tiedä. On kuitenkin selvää, että ilman Suomen vahvaa profiloitumista oikeusvaltioasioissa emme olisi näin pitkällä keskusteluissa.

Toisena teemana meillä oli kilpailukykyinen ja sosiaalisesti eheä EU:

Suomen kaudella neuvostossa valmisteltiin kestävän kasvun pääviestit ja puheenjohtajamaan raportti EU:n kestävän kasvun strategiasta. Painopisteinä olivat etenkin sisämarkkinoiden kehittäminen, digitalisaatio ja osaaminen, tutkimus ja innovointi sekä moderni teollisuuspolitiikka.

Liikenteen alalla edettiin lainsäädäntöasioissa. Esimerkiksi liikkuvuuspaketista, renkaiden energiamerkinnöistä ja sähköisistä kuljetustiedoista saatiin sopu Euroopan parlamentin kanssa, ja lisäksi laadittiin neuvoston yleisnäkemyks rautatiematkustajien oikeuksista ja TEN-T-verkkojen toteuttamista edistävistä esityksestä.

Suomi käynnisti puheenjohtajuuskaudellaan EU-tasolla keskustelun talouden ja ihmisten hyvinvoinnin toisiaan tukevasta suhteesta. Neuvoston hyvinvointitalouspäätelmissä pyydetään komissiota esittämään EU:lle hyvinvointitalousajatteluun perustuvaa pitkän aikavälin strategiaa, jonka tavoitteena on varmistaa se, että EU:sta tulee maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous.

Tasa-arvopäätelmissä puolestaan esitetään prioriteetteja komission tulevan tasa-arvostrategian valmistelua varten ja painotetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista etenkin talouspolitiikassa ja budjetoinnissa. Suomi järjesti myös ensimmäisen valtiovarain- ja opetusministereiden yhteiskokouksen, jonka teemana oli koulutuksen ja osaamisen merkitys vahvan taloudellisen perustan luomisessa.

Talous- ja rahaliiton kehittämiseen liittyen euroalueen talousarviovälinettä koskevia ehdotuksia käsiteltiin neuvostossa, ja väline oli osa esittämäämme MFF-neuvottelulaatikkaa. Pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta hyväksyttiin neuvoston päätelmät, samoin kuin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisen jatkosta. Kestävän rahoituksen taksonomiasta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys joulukuussa.

Arvoisa puhemies! Ehkä suurimpia edistysaskeleita oli EU:n aseman edistäminen globaalina ilmastajohtajana: Joulukuun Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti. Suomi toi ilmaston kaikkien olennaisten neuvostokokoonpanojen ja useiden epävirallisten ministerikokousten asialistalle. Näissä keskusteluissa käsiteltiin muun muassa oikeudenmukainen siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen ja päästövähennykset liikenne- ja energiasektoreilla sekä huomioitiin ruokaturva ja maaperän hiilensidonta maataloudessa. Neuvostossa hyväksyttiin myös päätelmät, joissa annettiin vahva viesti kiertotalouden sisällyttämisestä komission työohjelmaan ja kiertotalouden tarjoamista ratkaisusta ilmastomuutoksen ja

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen hillitsemiseksi. Päätelmät annettiin lisäksi niin EU:n valmistautumisesta YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokoukseen 2020 kuin myös maailman metsien suojelemisesta ja ennallistamisesta.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä teemanamme oli kokonaisturvallisuuden takaaminen:

Suomen tavoitteena oli vahvistaa unionin sisäistä ja ulkoista turvallisuutta sekä puolustusyhteistyötä, mukaan lukien hybridiuhkien torjuntaa, kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaamiseksi. Hybridiuhkien torjunnassa konkreettinen edistysaskel oli horisontaalisen työryhmän perustaminen koordinoimaan neuvoston työtä. EU:n kilpailukyvyllä tärkeiden 5G-verkkojen kyberturvallisuuden osalta edettiin merkittävästi EU:n yhteisen lähestymistavan kehittämisessä.

Puheenjohtajana Suomi tuki myös korkeaa edustajaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa. Suomi piti neuvostossa esillä kokonaisvaltaisen EU—Afrikka-kumppanuuden kehittämistä, ja Suomen kauden keskustelut pohjustivat alkukeväästä odotettavia esityksiä EU—Afrikka-kumppanuuden kehittämisestä.

Edistimme myös keskusteluja EU:n laajentumisesta ja jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. Vaikka päätöksiä ei vielä tehty, Suomi sai Länsi-Balkanin mailta kiitosta rakentavasta roolistaan.

Lisäksi Suomen johdolla keskusteltiin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kehittämisestä kokonaisvaltaisesti, ja pohjustimme omalta osaltamme yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän uudistusta. Keskustelua käytiin esimerkiksi Dublin-järjestelmän uudistuksesta. Huomiota kiinnitettiin tarpeeseen jakaa vastuu tasaisesti ja tukea muuttopaineen kohteena olevia maita yhteisin toimin. EU:n arktisen politiikan vahvistamista edistettiin eri tulokulmista, erityisesti ulkoministerien epävirallisessa Gymnich-kokouksessa. Lisäksi meripolitiikkaa ja avaruusasioita koskevissa päätelmissä käsiteltiin arktisia asioita.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajana halusimme myös uudistaa unionin toimintatapoja ja toimia esimerkkinä. Huolella mietityllä kokousmäärällä, kokousten keskittämällä sekä muilla kestävillä järjestelyillä onnistuimme pienentämään puheenjohtajakauden hiilijalanjälkeä jopa 70 prosentilla tavanomaiseen puheenjohtajakautteen verrattuna. Perinteisten puheenjohtajuuslahjojen antamisen sijaan kompensoimme Brysselin ja Helsingin kokousohallistujien lentomatkojen päästöt.

Puheenjohtajamaana edistimme neuvoston työssä myös avoimuutta ja digitaalisten välineiden hyödyntämistä. Lisäksi tarjosimme Elements of AI -tekoälykurssin kaikkien EU-maiden kansalaisille kaikilla EU-kielillä vuosina 20—21.

Onnistuimme hoitamaan EU-puheenjohtajuuskauden myös ennakoitua pienemmillä kustannuksilla. Kokonaiskustannukset muodostuivat noin 26 miljoonaa euroa pienemmiksi kuin mihin talousarviossa oli varauduttu. [Välihuutoja oikealta] Tämä selittyy sekä Brysselissä että Suomessa järjestettyjen kokousten tarkkaan harkitulla määrällä ja kustannustehokkailla järjestelyillä. Myös lisähenkilöstön ja käytettyjen ostopalveluiden käyttö oli tarkoituksenmukaista.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajakautemme jälkeen Suomi jatkaa aktiivista EU-vaikutamista jäsenmaana. Saimme arvokasta osaamista ja hyödyllisiä kontakteja EU-puheenjohtajuuskauden ansiosta. Nämä ovat avuksi nyt, kun nyt jäsenmaana jatkamme meille keskeisten teemojen edistämistä. Euroopan komissio antoi työohjelmansa kuluvalle vuodelle tammikuun lopussa. Sen isot painopistealueet ovat linjassa Suomen tavoitteiden kanssa. Olennaista on nyt varmistaa, että tulevat ehdotukset menevät kannaltamme oikeaan suuntaan. Meillä riittää EU-politiikassa tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla työtä etenkin

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehityksen osalta sekä EU:n ja Ison-Britannian tulevaan suhteeseen liittyen. Syksyllä on aika linjata EU-asioita pidemmällä tähtäimellä — silloin hallitus antaa hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle EU-poliittisen selonteon.

Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi kaikkia puheenjohtajuuskauden valmisteluihin ja toteutukseen osallistuneita virkamiehiä niin Suomessa kuin EU-edustustossamme Brysselissä. Suomella on arvostettu virkamieskunta, jonka vahvaan osaamiseen ja ammattitaitoon me voimme luottaa, kun suuntaamme kohti seuraavaa 25-vuotista taivalta Euroopan unionin jäsenenä. Kiitoksia!

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja pyydetään painamalla V-painiketta, ja keskustelun aloittaa suuren valiokunnan puheenjohtaja edustaja Hassi.

14.15 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi hoiti EU-puheenjohtajakauden hyvin, vaikka hallitus vaihtui puheenjohtajakauden kuluessa. Tämä on yksi osoitus suomalaisen yhteiskunnan vahvuudesta.

Mielestäni Suomen EU-puheenjohtajakauden tärkein ja pitkävaikutteisin päätös on Suomen ajama päätös siitä, että EU pyrkii olemaan hiilineutraali vuonna 2050. Tämä antaa EU-komissiolle mandaatin sekä lainsäädäntö- että rahoituspäätösvalmisteluihin, ja ne kaikki auttavat myös Suomea meidän omissa ponnisteluissamme siinä, että Suomi voi olla hiilineutraali vuonna 2035.

Pidän hyvin tärkeänä myöskin sitä Suomen linjaa — ja siitä hatunnosto Suomelle ja ministeri Tuppuraiselle myös — että EU-rahoituskehysneuvotteluissa on tämä oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen nyt vahvasti esillä, toisin sanoen se periaate, että jotta maa voi saada EU-rahaa, pitää myös noudattaa EU:n peruseriaatteita.

14.16 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Haluan aivan erityisesti kiittää hallitusta myöskin tästä ilmastomuutoksen vastaisesta työstä ja siitä, että me olemme yhdessä Euroopan unionissa edistäneet näitä toimia. Nyt komissio on päättänyt tarttua meidän toiveeseemme ja on esittänyt tämän uuden Green Deal -ohjelman, jolla laitetaan merkittävästi Euroopan unionin alueella rahaa liikkeelle, jotta me saamme uutta teknologiaa ja myös uusia keinoja, joilla pystymme vastaamaan tähän ilmastomuutoksen vastaiseen yhteiseen haasteeseen. Siinä mielestäni Suomi teki merkittävää työtä sekä tämän ilmapiiirin rakentamiseksi että konkreettisten ehdotusten tarjoamiseksi.

14.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen EU-puheenjohtajuuskauden saavutukset jäivät vaatimattomiksi. [Vasemmalta: Päinvastoin!] Suomi ajoi EU-budjetin korotuksia 1,07 prosenttiin jäsenmaiden bkt:stä ja ajoi sitä täysillä, kuten kunnon sosialistimaan ja sosialistihallituksen ilmeisesti kuuluukin, ja samalla siinä yritettiin kamppaila itseään ja pienentää maatalousbudjettia. Eli keskusta toisin sanoen ajoi siellä maataloustukien vähennyksiä. Toivottavasti tämä linja ei enää jatku. [Välihuutoja] Me odotamme toki kovasti, mihin neuvottelut menevät.

EU-kansalaisten turvallisuustilanteeseen ei ole tullut muutosta parempaan. EU:n yhteinen turvapaikkapolitiikka jatkuu. Siihen ei ole saatu mitään muutoksia. Elintasopakolaisuus jatkuu. Suomi tosin sentään sisäministeri Ohisalon johdolla pyrki taakanjakoon, eli toisin sanoen lisäämään maahanmuuttoa Eurooppaan ja varsinkin sellaisiin maihin, jotka

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

eivät sitä tahdo. [Eva Biaudet: Millä planeetalla elätte? — Perussuomalaisten ryhmästä: Maa!]

14.18 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän puheenjohtajuuskauteen: Se hoidettiin niin tyypillisen suomalaisesti, ettei sitä juuri kukaan huomannut. Sitä voidaan sitten miettiä, oliko se hyvä vai huono asia.

Mutta me olemme siis Euroopan unionin jäseniä siksi, että on asioita, jotka kannattaa tehdä yhdessä eurooppalaisittain mieluummin kuin että niitä hoidetaan itse: turvapaikanhaun hillintä, rajaturvallisuus, ilmastonmuutoksen vastainen taistelu, kasvu, digitalisointiin vastaaminen ja niin edelleen. Siksi meidän kannattaa huolehtia siitä, että näihin on EU:lla riittävät resurssit. Nettomaksaja Britannia lähtee pois. Meillä on meidän entiset tarpeet myöskin, kuten aluekehitys ja maatalous. Minusta on järkevää, että Suomi on valmis maksamaan jonkin verran lisää. Se on yksinkertaisesti järkevää, jotta me saamme meille tärkeitä tavoitteita eteenpäin Euroopan unionissa, kuitenkin samalla niin, että me vaadimme Euroopan unionilta tiukkaa ja järkevää rahojen käyttöä. Mutta halusin vielä tuoda senkin esiin, että nyt on laskettu, että brexitin myötä Britannia tulee häviämään saman verran kuin se on 47 vuoden jäsenyytensä aikana netonnut. Tämä on tärkeää huomata. [Puhemies koputtaa]

Haluaisin kysyä nopeasti: kun meille on todella tärkeää Euroopan yhteisen puolustuskyvyn kehittäminen, niin mitä hallitus aikoo tehdä, jotta Euroopan unionin turvalauseke saisi jotain konkreettista sisältöä?

14.20 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin pääministeri totesi, tämä puheenjohtajuuskauden ohjelma valmisteltiin parlamentaarisesti viime kaudella. Minun mielestäni hallitus on onnistunut erinomaisesti tämän yhdessä sovitun ohjelman jalkauttamisessa ja toteuttamisessa. Kiitos siitä hallitukselle ja ministereille. Prioriteetit olivat hyvin esillä.

Täällä on opposition toimesta moitittu tätä rahoituskehityksen valmistelua. Minulla on tässä edessäni viime hallituksessa valmisteltu pohja, jonka lähtökohta oli se, että kokonaistaso on 1,08 bkt:stä, ja tietääkseni hallitus on lähtenyt suurin piirtein samasta linjasta nytkin. Ja jotta siihen päästään, meidän pitää joistakin uusista prioriteeteista tinkiä, että saamme sille maataloudelle tilaa, niin kuin pääministerikin on ottanut esille. Kannustan jatkamaan tällä linjalla ja toivon, että oppositio tukee tätä linjaa, niin kuin teki viime kaudella.

Muutamia huolenaiheita: Tämä ehdollisuus on nyt ilmeisesti vesittymässä. Toivon, että Suomi pitää sitä esillä, samoin kuin sitä, [Puhemies koputtaa] että näistä maksualennuksista viimeinkin päästäisiin eroon.

14.21 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että Suomi suoriutui EU:n puheenjohtajuuskaudesta hyvin, etenkin sitä taustaa vasten, että todella kun EU-puheenjohtajuuskautta valmisteltiin, juuri sen alle sattuivat eduskuntavaalit, ja se valmisteltiin parlamentaarisesti yhdessä. Kun EU-puheenjohtajuuskausi alkoi, uusi Euroopan parlamentti aloitti, uusi komissio aloitti, oli brexit-neuvottelut — voi sanoa, että ei varmasti tällaista murroskohtaa enää tulla näkemään, tai ainakaan todennäköisyydet eivät ole sen puolella, että EU-puheenjohtajuuskauden aikana vastaavaa nähdään. Näistä huolimatta Suomi onnistui hyvin. Nimenomaan yhteinen parlamentaarinen valmistelu,

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

tämä oikeusvaltioperiaatteen eteenpäinvieminen — uskon, että se on myöskin tämmöinen lumipallo, joka aikaa myöten kasvaa — ja erityisesti tässä kohtaa tämä yhteinen ilmasto-tavoite EU:lle. Voi sanoa, että tässä Suomi selviytyi hyvin.

Arvoisa puhemies! Olen puheenjohtaja Orpon kanssa samaa mieltä siitä, että kyllähän tämä brexit on osoittanut sen, että populistien puheet siitä, että EU:n ulkopuolella paratiisi alkaa, [Puhemies koputtaa] ovat osoittautuneet paitsi tyhjiksi myös täysin vahingollisiksi. [Petteri Orpo: Juuri näin! — Perussuomalaisten ryhmästä: Onko näyttöä?]

14.22 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi lähti kolmannelle EU-puheenjohtajakaudelleen melko vaikeista asetelmista, ja vaikka odotuksia oli paljon, kaudesta jäi lopulta melko vähän tuloksia. Puheenjohtajakauden ohjelmassa Suomen tavoitteet olivat kovat ja laajat ja monipuoliset. Puheenjohtajakauden prioriteetteja olivat yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti eheämpi unioni, EU:n aseman vahvistaminen globaalina ilmastojohtajana sekä kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen. Suomea odotti lisäksi isoina asiakokonaisuuksina maahanmuutto, brexit, ilmastokysymys, EU:n rahoituksesta sopiminen vuosille 21—27 ja lisäksi suuri määrä aikaisemmilta puheenjohtajamailta perittyjä vaikeita lainsäädäntöhankkeita.

Suomen ohjelmassa ei ollut yhtä selkeää tavoitetta ja viestiä, josta Suomen puheenjohtajuuskausi muistettaisiin. Tavoitelista oli epärealistisen laaja. Vertailuna voi mainita Viron. Sen puheenjohtajuus oli erityisen kiitetty. Sen tavoitteessa oli selkeä kärki, ja maa sai vietyä isoja asioita eteenpäin, muun muassa Euroopalle tärkeää digitalisaatiota. Pakko myöntää, [Puhemies koputtaa] että Suomen tavoitelistaan suhteutettuna puheenjohtajakauden onnistumisia tuli lopulta vähän.

14.24 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin Suomen EU-puheenjohtajuuskausi meni erittäin hyvin, ja tämä oikeusvaltioperiaatteen hyväksi tehty työ on saanut tunnustusta Euroopassa. Samaan aikaanhan Suomi toimi myös Euroopan neuvoston puheenjohtajana jonkin aikaa päällekkäin, ja Euroopan unionihan käy parasta aikaa edelleen neuvotteluja Euroopan unionin liittymiseksi Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Tämä on todella tärkeä prosessi, ja tavallaan tämä työ, mitä nyt tehtiin esimerkiksi Unkarin, Puolan ja monien muiden maiden suhteen, joissa oikeusvaltiokehitys on ollut todella heikkoa, on mielestäni hyvä alku. Tässä jatkossakin tulee pyrkiä siihen, että ehtona näille erilaisille isoille taloudellisille insentiiveille pitää olla se, että oikeusvaltioperiaatetta kunnioitetaan. Todella toivon, että jatkossakin Suomi ja Suomen hallitus suhtautuu myönteisesti siihen ja edistää Euroopan unionin liittymistä ihmisoikeussopimukseen, joka entisestään vahvistaa myös talouden ympärille syntyneen yhteistyön linkkiä ihmisoi-keuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen.

14.25 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, kuten pääministerikin täällä totesi, että oli jo arvo sinänsä, että kaikki puolueet yhdessä kykenivät tekemään sitä Suomen EU-puheenjohtajuusohjelmaa jo viime vaalikaudella, enkä yhtään epäile sitä, että hallitus ei olisi yrittänyt viedä eteenpäin niitä asioita, joita siinä ohjelmassa oli ja jotka yhteisiksi prioriteeteiksi laitettiin. Annan myös tunnustusta siitä, että esimerkiksi tässä ilmastoasiassa on päästy merkittävästi eteenpäin. En usko, että siinä olisi paljon sen pidemmälle voitu päästä.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Samaan aikaan on kyllä pakko sanoa, että kun se Michelin esitys MFF:stä tuli, se ei kyllä ollut ollenkaan edellisen eikä nykyisen Suomen hallituksen tavoitteiden mukainen. Se, että maataloudesta ollaan leikkaamassa 310 miljoonaa euroa, ja se, että oikeusvaltioperiaate on merkittävällä tavalla vesitetty, ovat oikeasti vakavia asioita, ja tulee kysymys siitä, onko meidän edunvalvonta onnistunut. Arvoisa hallitus, nyt ei riitä pelkästään se, että teen parhaani ja katson, mihin se riittää.

14.26 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus todellakin joutui lähtemään liikkuvaan junaan ja suoriutui silti hyvin. On hyvä muistaa, että Suomi olisi pienenä valtiona erittäin haavoittuvassa asemassa ilman laajempaa kansainvälistä yhteistyörakennetta. On hienoa, että oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia on korostettu, ja on tärkeää, että kaikissa jatkokeskusteluissa ympäristövastuusta muodostuu yhtä läpileikkaava ja tärkeä teema. EU onkin lähtenyt todella hyvin ja rivakasti liikkeelle nyt muun muassa green dealin kanssa. On tärkeää, että saadaan ihan uusi vaihde päälle.

Suomi korosti tavoitteissaan myös tutkimus- ja kehittämistavoitteita ja niiden aikaansaannoksia, ja samoin digitalisaatiota. EU:n on tärkeää ottaa johtoasema myös tutkimuksen ja uuden teknologian, kuten uusien liiketoimintojen, osalta. EU-maat ovat onnistuneet monessa asiassa hyvin: kun katsomme, missä esimerkiksi lapsikuolleisuus on alhaista tai missä lukutaito on korkeaa, [Puhemies koputtaa] löydämme EU-maita kyllä suuresti tästä joukosta.

14.27 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt viime viikkoina on paljon puhuttu EU:n rahoituskehiksestä eli tulevasta EU:n budjetista. Minusta paljon järkevämpää kuin keskustelu prosenttiyksikön kymmenyksistä on keskustelu siitä, mihin niitä mahdollisia rahoja käytetään, on se sitten 1,08, 1,05 tai 1,00. Niitä pitää käyttää sellaisiin asioihin, jotka hyödyttävät Suomea ja hyödyttävät koko Eurooppaa: ilmastonmuutoksen torjuminen, tutkimus ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan Suomen puheenjohtajakautta, tämä oikeusvaltioperiaatteen esille nostaminen oli tärkeä yhteinen linjaus, ja kyllä täytyy siitä antaa tunnustusta hallitukselle, että sillä saatiin aikaan tämä laaja keskustelu Euroopassa. Nousi Puola esille, erityisesti nousi Unkari esille, ja tämä on jatkunut. Tätä ei olisi ollut ilman sitä, että työ tehtiin yhdessä parlamentaarisesti ja haluttiin nostaa tämä asia ja että määrätietoisesti Suomi on nostanut sitä esille.

Kun katsoo Charles Michelin esitystä, siinä oikeusvaltioperiaate ei yhtä voimakkaasti tule esille, ja tämä ehdollisuus kun oli puheenjohtajamaa Suomen kompromissiehdotuksessa ja Suomen tavoitteissa, [Puhemies koputtaa] niin kysymykseni nyt kuuluu: mitkä ovat nyt ne askeleet, että saadaan huolehdittua siitä, että oikeusvaltioperiaatetta ei unohdeta?

14.29 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun meistä tuli EU:n puheenjohtajavaltio, maailmassa ja Euroopassa politiikka oli uhkiin keskittyvää ja epäluuloja kylvävää, vihapuhetta viljeltiin, ja oli sellainen ajatus, että Eurooppa ei kykene yhteisesti tekemään tai saavuttamaan asioita. Siinä mielessä haluan antaa täyden tunnustuksen kyllä hallitukselle, erityisesti tietenkin pääministerille ja ministeri Tuppuraiselle mutta kaikille muillekin, jotka hoitivat työnsä mielestäni erinomaisesti. Hiilineutraalisuuspäätös mutta myöskin oikeusvaltiokehityksen ja -periaatteen ylläpitäminen niin, että rakennettiin käy-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

tännölliset raamit, miten käydään keskustelua, miten Unkaria kuullaan ja niin edelleen, käytännöllisesti mutta systemaattisesti ja määrätietoisesti, mielestäni rakensivat tulevaisuutta varten tällaisia rakenteita, joita voidaan hyvin käyttää. Olen erityisen iloinen, että käytettiin hyväksi myös EU:n perusoikeusviraston läsnäoloa, ja toivoisin, että myöskin EIGEä, siis tasa-arvoinstituuttia, voitaisiin tulevaisuudessa käyttää.

Meidän on aika näyttää meidän kansalaisille, [Puhemies koputtaa] että EU:ssa tehdään yhdessä asioita ja että voidaan ratkaista yhteisiä ongelmia. Esimerkiksi liikkuvuusasia ei voi olla vain rahan liikkumista, vaan myöskin ihmisten, tavallisten kansalaisten, liikkumista.

14.30 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puheenjohtajuuskautta kai voisi kuvailla sanalla ”eleetön”. Ehkä on kovin suomalaista hoitaa asioita mahdollisimman pragmaattisesti. Pääministeri Rinne aloitti ja pääministeri Marin lopetti Suomen puheenjohtajuuskauden. Toki siihen sisältyy haasteellisia aikoja — komission kasaaminen ja brexit hallitsivat tätä puheenjohtajuuskautta — mutta ehkä voisi sanoa, että tässä eleettömyydessä oli se ongelma, että oikeastaan juuri mitään ei jäänyt mieleen Suomen puheenjohtajuuskaudesta ja Suomi ei pystynyt edistämään itselleen tärkeitä tavoitteita. Ymmärrän sen, että puheenjohtajana monessa asiassa joudutaan rakentamaan kompromisseja, mutta tuntuu, että erityisesti tämän monivuotisen rahoituskehityksen aikana juuri niissä tärkeimmissä, maatalouden tukirahoissa, valitettavasti jäimme näitten omien kompromissiemme jalkoihin. Se, että Suomi näissä neuvotteluissa nyt on sitten asemoitunut jonkin sinne nettomaksajamaiden ja toisaalta näitten koheesiovaroja lisää hamuavien maiden välimaastoon, ei välttämättä ole paras mahdollinen neuvottelustrategia, [Puhemies koputtaa] kun kaikki muut nettomaksajamaat kuitenkin katsovat, että tässä vaiheessa on oltava tarkan euron maita ja pidettävä huolta siitä, että ei olla liian helposti kasvattamassa budjetin kokonaistasoa. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt pääministeriltä: onko tämä valittu neuvottelustrategia oikea?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen, 3 minuuttia.

14.32 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Edustaja Essayah puheenvuorossaan, kuten myös edustajat Tavio ja Juuso, esitti sen näkemyksen, että Suomen puheenjohtajuuskaudesta ei jäänyt oikein mitään jälkiä eikä mitään mieleen. Tämän voi kyllä hyvin kiistää.

Tässä puheenvuorossani keskityn nyt erityisesti tähän oikeusvaltioperiaatteeseen, jonka Suomi nosti yhdeksi puheenjohtajakautensa prioriteetiksi, ja hyvästä syystä. Voin kyllä sanoa, että tämä on ehkä se seikka, josta Suomi muistetaan, josta jää pysyvä jälki niistä tuloksista, [Vilhelm Junnila: Mitkä tulokset?] joita Suomi puheenjohtajakaudellaan saavutti.

Miksi, puhemies, Suomi nosti oikeusvaltioperiaatteen prioriteetiksi? Siihen on kaksi hyvää syytä. Ensinnäkin se, että kysymys on EU:n yhteisistä arvoista, asiasta, joka yhdistää unionia — ei jaa, ei luo riitaa, vaan nimenomaan yhdistää unionia. Se on myös asia, jota kansalaiset laajasti tukevat. Viime kesän eurobarometrin mukaan 90 prosenttia eurooppalaisista ihmisistä haluaa tukea ja lujittaa oikeusvaltiota Euroopassa. Tämä on hyvä syy. Toinen hyvä syy on se, että kun me puhumme oikeusvaltioperiaatteesta, niin me emme puhu mistään poliittisista mielipiteistä tai jostain moraalista ideasta vaan me puhumme EU:n oikeusperustasta. Oikeusvaltioperiaate on kirjattu EU:n perussopimuksen artik-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

laan 2 yhdessä tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja demokratian kanssa. Ne ovat niitä arvoja, jotka sitovat kaikkia unionin jäsenmaita. Se on siellä perussopimuksissa, ja kun kenelläkään täällä ei ole ollut halua perussopimuksia muuttaa, niin kai me lähdemme siitä, että perussopimuksia kunnioitetaan ja niitä puolustetaan.

Tätä Suomi puheenjohtajamaana halusi viedä eteenpäin, ja teimme sitä kolmella raiteella. Me teimme sitä diplomaattisesti, maltillisesti, rakentavasti, tavoitteena ennalta ehkäistä oikeusvaltio-ongelmia monipuolistamalla EU:n oikeusvaltiotyökalupakkia. [Vilhelm Junnila: Missä tulokset?] Me loimme siis uusia välineitä oikeusvaltiokysymysten käsittelemiseen Euroopan unionin neuvoston piirissä.

Ennen kaikkea oikeusvaltiodialogi on sen kaltainen asia, jota haluaisin tässä korostaa. Se on positiivinen väline tuoda kaikki jäsenmaat samalle viivalle keskustelemaan siitä, mikä on oikeusvaltion tila unionissa, ja luoda ikään kuin tällaista vertaisnäkemystä hyvistä käytännöistä ja niin edelleen. Tätä me Suomen puheenjohtajakaudella halusimme edelleen kehittää. Emme saaneet aivan kaikkia jäsenmaita tähän mukaan, mutta 26 jäsenmaata kuitenkin tuki Suomen näkemystä siitä, että oikeusvaltiodialogista tulisi vuosittainen yleiskeskustelu oikeusvaltion tilasta unionissa, jatkossa komission laatimien raporttien perusteella.

Toiseksi, puhemies, me otimme myös nämä sanktiomenettelyt työn alle. Puolan osalta komissio oli jo käynnistänyt artiklan 7 mukaiset kuulemiset, ja jatkoimme niitä ja saimme tilannekatsauksia. Otimme kissan pöydälle ja kävimme vaikeita kysymyksiä lävitse. Aivan erityisesti Unkarin kanssa Suomi toimi aloitteellisesti. Euroopan parlamentti oli jo vuosi ennen Suomen puheenjohtajakauden alkua vaatinut, että Unkarin osalta oikeusvaltiokuulemiset käynnistetään, ja me sen teimme, rakentavasti kahdessa eri kuulemisessa ensin yleisesti Unkarin tilannetta käsitellen ja toisessa kuulemisessa keskittyen sananvapauteen, akateemiseen vapauteen ja tuomioistuinlaitoksen riippumattomuuteen.

Puhemies! Me todella teimme myös tämän rahoituskehityksen suhteen sen, mitä meiltä odotettiin. Suomen esityksessä on oikeusvaltiokytkentä EU-rahoituksen ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välillä. [Puhemies koputtaa] Se lähtee siitä komission esittämästä pohjasta eikä, edustaja Sipilä, ole vesittymässä. On totta, että Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja halusi tuoda jo tässä vaiheessa joitain kompromissiesityksiä pöytään, mutta siitä muun muassa pääministeri Marin antoi huippukokouksessa selkeäsanaisista palautetta muiden jäsenmaiden tuella, ja on hyvä syy odottaa, että tämä asia menee hyvään suuntaan.

14.35 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hyvä muistaa tässä keskustelussa, että puheenjohtajamaa päättää itse vain yhdestä asiasta: omasta puheenjohtajaohjelmastaan. Se ohjelma oli hyvä, se oli yhdessä tehty, ja siinä oli oikeat painopisteet, mutta sen jälkeen sen toteutuminen on ollut täysin kiinni siitä, mitä vielä viime kaudella 28 jäsenvaltiota yhdessä pystyivät sopimaan. Puheenjohtajamaa pystyy ja voi viedä niitä asioita eteenpäin, mutta se ei voi niitä millään lailla päättää, ja tässä kontekstissa tämä puheenjohtajamaan tehtävän hoitaminen on onnistunut mielestäni hyvin. Painopisteet ovat olleet oikeat. Mikään asia ei ole valmis, EU ei ole koskaan valmis, mutta kyllä minäkin uskon sen, että se perintö, mikä tästä jää, on kuitenkin se, että Suomi on ajanut oikeita asioita ja pystynyt niitä nytkäyttämään eteenpäin. Mutta työ jatkuu, ja me tarvitsemme siihen mahdollisimman laajaa tukea, sekä täältä eduskunnasta että liittolaisista Euroopassa muista jäsenvaltioista.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

14.37 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollut kyllä varannut puheenvuoroa, mutta tämä oli hyvin huomaavaista. [Naurua] — Euroopan unionin puheenjohtajuuskausi Suomelle oli näiden kaikkien korupuheiden mukaan täydellistä. Itse katsoin sitä sivusta vähän huolestuneena. Meidän valtiolla on tällä hetkellä 106 miljardia valtionvelkaa, ja hallitus haluaa luoda taakanjakoa yhteistyössä Euroopan maiden kanssa. Kysyisin lyhyesti: Miten te vastaatte niille kansalaisille, jotka ovat huolissaan tästä kaikesta, että millä rahalla sitä taakkaa jaetaan? Heidän selkänahastaan revityllä veroeurolako, vai mistä te taiotte tämän fyrkan? Töpselistäkö?

Puhemies Matti Vanhanen: Kyllä täällä edustajan nimi painetulla listalla oli, mutta jokin väärinkäsitys siinä oli. Puheenvuoro kuitenkin pidettiin.

14.38 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopan unioni on arvoyhteisö, niin kuin ministeri Tuppurainen tässä äsken jo todisti. Me olemme usean vuosikymmenen ajan voineet todistaa myös, miten rauhaa, vakautta ja vaurautta on pystytty edistämään laajentumisen avulla.

Nyt kun Suomen puheenjohtajuuskauden yhtenä tavoitteena oli nimenomaan Suomen kokonaisturvallisuuden takaaminen, niin olisi ollut kovin tärkeää, että me olisimme saaneet mukaan jäsenyysneuvotteluihin Euroopan unionin rajoilla sellaiset valtiot, joille sillä olisi ollut erittäin suuri merkitys.

Nyt Albania ja Pohjois-Makedonia eivät päässeet mukaan näihin jäsenyysneuvotteluihin, ja me tiedämme Ranskan vetoomuksen sen suhteen, mutta kun komissio on julistanut olevansa ennen kaikkea geopoliittinen komissio ja varsinkin kun nyt vielä tehdään tätä metodologista tarkastelua ja tehdään näiden kahden maan osalta vielä maa-arviot, niin kysyisin ministeri Tuppuraiselta: voitteko avata sitä tulevaa polkua, ja kun nämä kaksi maata nyt odottavat siellä tuulikaapissa, [Puhemies koputtaa] niin milloin ne pääsisivät neuvottelu-pöytiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohi, ja sen jälkeen pääministeri.

14.39 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Tuppurainen erittäin hyvin aukaisi puheenvuorossaan sitä, miten Suomi on ajanut oikeusvaltioperiaatetta, ja vaikka näyttää siltä, että ehkä ei ole päästy ainakaan vielä maaliin tässä asiassa, niin työ ei ole mennyt hukkaan. Minusta edelleen Suomen kannattaa jatkaa tätä työtä samanlaisella rakentavalla otteella Euroopan unionin keskuudessa ja pitää tätä asiaa esillä jatkossakin. Haluankin kiittää hallitusta puheenjohtajakauden työstä.

On selvää, että eihän kaikkia tavoitteita ja prioriteetteja saada maaliin, mutta myös tuotos rahoituskehityksen osalta on ollut tärkeä, ja siksi hieman hämmentää tavallaan, kun kuuntelee perussuomalaisten puolelta puheenvuoroja, joista tulee semmoinen käsitys, että ei ehkä ymmärretä sitä rahoituskehityksen ja maatalouden ja aluekehitysrahojen tärkeyttä-kään, ja tulee kuva, että jotenkin olisi Suomen etu, mitä vähemmän me maksamme EU:lle, eikä niin, että meidän nettosaanti olisi mahdollisimman hyvä. [Vilhelm Junnila: 310 miljoonaa!] Jos tämä käsitys on väärä, niin toivon, että oikaisette sen, koska tämä on valtavan tärkeä kysymys Suomelle, että me saamme mahdollisimman suuren nettosaannin siellä, ei se, että me maksamme mahdollisimman vähän. [Toimi Kankaanniemi: Johan oli puhetta!]

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

14.40 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että minä en allekirjoita sitä väitettä, joka tässä salissa on esitetty, että Suomi olisi jollakin tavalla hoitanut puheenjohtajuuttaan näkymättömästi tai eleettömästi. Voin sanoa, että kun itse keskustelen kollegoideni, maiden päämiesten, kanssa, niin Suomea arvostetaan erittäin korkealle ja Suomen puheenjohtajakaudellaan tekemää työtä arvostetaan erittäin korkealle. Me olemme luotettava, pragmaattinen, Eurooppaa eteenpäin vievä maa, ja olemme saaneet puheenjohtajakaudellamme myös tuloksia aikaiseksi. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Näistä haluan korostaa kolmea:

Oli iso saavutus, että viime joulukuussa yhdessä kaikkien jäsenmaiden kanssa saimme sovittua Euroopan unionille hiilineutraalisuustavoitteen vuodelle 2050. Työtä on vielä paljon tehtävänä, mutta tämä oli iso, merkittävä saavutus, josta me voimme olla syystäkin ylpeitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä se maksoi?]

Toinen iso kokonaisuus on oikeusvaltioperiaatteen eteenpäinvieminen, vahva keskusteluissa pitäminen ja myös kytkeminen osaksi rahoituskehysneuvotteluita. Tämä on iso onnistuminen Suomelle.

Kolmantena isona kokonaisuutena on tämä rahoituskehyskokonaisuus, se, että me teimme sen, mitä meiltä odotettiin. Toimitimme luvut sisältävän neuvottelulaatikon, jonka pohjalta Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja Charles Michel on nyt oman esityksensä tehnyt, sen tähän Suomen laatimaan esitykseen nojannut. Se on meille kolmas iso kokonaisuus, ja tietenkin siellä sisällä on muitakin onnistumisia, mutta nämä kolme halusin erityisesti nostaa esille.

Mitä tulee tähän monivuotiseen rahoituskehykseen, josta edelleen neuvottelemme — neuvottelut ovat siis kesken ja niitä tänä keväänä jatketaan — niin on aivan selvää, että kun meidän pitää yhdessä kaikkien jäsenmaiden kanssa saavuttaa yhteinen näkemys, niin ei yksikään jäsenmaa voi sanella sitä lopputulosta ja ratkaisua. Meidän kaikkien pitää tulla toisiamme vastaan, meidän kaikkien pitää kyetä joustamaan, jotta voimme löytää yhteisen näkemyksen Euroopan unionin budjetista. Tämä on aivan selvää. [Puhemies koputtaa] Itse olen pitänyt Suomen prioriteetteja esillä: kohtuullista, matalaa kokonaistasoja, maatalouden kehittämisrahoituksen tärkeyttä — sillä on myös ilmastollisesti vaikutusta, miten uudistamme maataloutemme ilmastollisesti kestäväksi — ja kolmantena isona kokonaisuutena oikeusvaltiomekanismin pitämistä mukana budjetissa. Nämä ovat meille selkeitä prioriteetteja. Niitä totta kai Suomen pääministerinä edistän.

14.43 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on puheenjohtajakautensa aikana esiintynyt voimakkaasti oikeusvaltioperiaatteen puolustajana. Ymmärrän, ettei se perussuomalaisille ole mikään saavutus, kun puolue on asettunut tukemaan voimakkaasti Unkaria asiassa viime elokuussa. Unkarin tie on ilmeisesti sitten kyseisen puolueen mukaan myös Suomen tie.

Suomen johdolla Unkaria kuultiin ensimmäistä kertaa sen oikeusvaltiotilanteesta niin sanotussa kurinpitomenettelyssä. Unkarilla on vakavia ongelmia ihmisoikeuksien ja laillisuusperiaatteen kunnioittamisessa. Oikeusvaltioperiaatteen rikkomuksista ei tule olla hiljaa. Olisinkin kysynyt vielä pääministeriltä: miten jatkossa tullaan seuraamaan ja valvomaan Suomen osalta sitä, että oikeusvaltioperiaatetta EU:ssa todellakin kunnioitetaan? Unkari ei valitettavasti tässä ole ainut maa.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

14.44 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition rooliin kuuluu arvostella hallitusta. Sitä minä sen sijaan en ymmärrä, että oppositio perussuomalaisten suulla vähättelee Suomen hallituksen toimia kansainvälisillä foorumeilla ja Euroopan unionissa. Kansainväliset tarkkailijat — kaikki, jotka ovat arvioineet Suomen puheenjohtajuutta — toteavat, että se ei ainoastaan ollut pragmaattinen vaan vei myöskin vahvasti asioita eteenpäin, juuri niin kuin pieneltä maalta voidaan odottaakin. [Leena Meren välihuuto]

Tässä on jo lueteltu niitä asioita, jotka ovat olleet vahvasti esillä. Ilmastomuutos ja kestävä kehitys ovat olleet niitä prioriteettialueita, joihin me olemme panostaneet. Me olemme panostaneet oikeusvaltiokehitykseen, ja siinä on hyvin olennaista ei ainoastaan se, että tätä vuoropuhelua on artikla 7:n pohjalta käyty Puolan ja Unkarin kanssa ja että tämä oikeusvaltiomekanismi on tullut rahoituskehykseen, vaan myöskin se, että on olemassa pysyvä dialogi, jota käydään kaikkien jäsenmaiden kanssa — kaikkien kanssa. Euroopan unioni on tarkka siitä, että jäsenvaltiot noudattavat sitä arvopohjaa, joka on yhteinen, ja Euroopan unioni kykenee olemaan sitä kautta myöskin malli maailmalle, [Puhemies koputtaa] ja se edellyttää sitä sitten monenlaisessa yhteistyössä kansainvälisen yhteisön kanssa.

Arvostakaa Suomen puheenjohtajuutta!

14.45 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopassa ovat kohta rajat kiinni, ja sen aiheuttaa koronavirus. Meillä on Agenda 2030 -toimintaohjelma, missä on 17 erilaista tavoitetta ja liki 200 erilaista alatavoitetta, ja Suomi on johtavana ottanut tämän Agenda 2030:n ajaakseen. Siellä on myös yhtenä kohtana taata terveellinen elämä ja hyvinvointi. Kysyisin teiltä nyt, kun olette, arvoisa pääministeri, EU:ssa paljon vieraillut: Millä tavalla tämä koronatilanne on siellä huomioitu, koska meillä Suomessa ollaan oltu hyvin pidättyväisiä? Me emme ole oikeastaan kuulleet mitään, ettekä te ole meille mitään kertonut. [Paavo Arhinmäki: Huomennahan on pääministerin ilmoitus!] Huomenna saamme kyllä vastauksia, mikä on hyvä asia. Tein tammikuussa jo kirjallisen kysymyksen ja vaadin kuulemisia myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, joita huomenna saamme. Millaisena huolena näette tämän koronataapauksen ja sen, ovatko Euroopan rajat kiinni, ja mitä Suomessa tulee tapahtumaan, jos näin tulee käymään? [Vasemmalla: Malttakaa huomiseen!]

14.46 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta liian vähän käydään keskustelua EU:n kilpailukykyä, ja itse asiassa viime kyselytunnillakin toin esiin tämän alustatalouden ja sen merkityksen tällä hetkellä maailmalla. Triljoonat liikkuvat tällä hetkellä, mutta valitettavasti ne triljoonat eivät osu Eurooppaan: 66 prosenttia menee USAan, 30 prosenttia Aasiaan, 3 prosenttia Eurooppaan ja 2 prosenttia Afrikkaan, eli olemme käytännöllisesti katsoen näissä uusissa teknologisissa alustoissa, joissa oikeasti raha, tuottavuus ja kilpailukyky paranevat, Afrikan kanssa samalla linjalla. Ministeri Kulmuni, teitte tänään mielenkiintoisen avauksen www-sivuista, ja se on ihan hyvä avaus, mutta se ei poista sitä faktaa, että digitaaliset sisämarkkinat eivät toimi Euroopassa, ja tähän teidän, arvoisa hallitus, on pystyttävä tekemään muutos tällä kaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Ohisalo, 1 minuutti.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

14.47 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille hyvistä huomioistanne. — Täällä on puhuttu kokonaisturvallisuudesta, ja sitähan Suomi puheenjohtajuuskaudellaan edisti. Muutamia esimerkkejä siitä:

Muun muassa eurooppalaisen rajavartiolaitoksen, Frontexin, resursseja on pyritty lisäämään jatkuvasti. Suomi on edistänyt pysyvien rajavartiolaitosten perustamista — asia etenee vahvasti. Tämä on ulkorajavaltion näkökulmasta erittäin tärkeä pointti. Ajatellen, että ilman Suomea tämäkään asia ei välttämättä olisi edennyt näin hyvin.

Toisaalta Suomi on edistänyt terroristisen verkkosisällön poistamista internetissä yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa. Olemme edistäneet interoperabilitya, eli sitä, että tietojärjestelmät keskustelisivat paremmin keskenään, jotta tietäisimme paremmin eri viranomaisten välillä, ketkä Euroopan unionin alueella liikkuvat ja mitä he täällä tekevät.

Toisaalta pääministerin puheenvuorossa mainittiin hybridiuhat ja niihin varautuminen. Olemme käyneet tällaisia skenaarioperusteisia keskusteluja jäsenvaltioiden kanssa, että kuinka yhdessä puutummme hybridivaikuttamistilanteissa ja millaisia EU:n mekanismeja näissä tilanteissa käyttäisimme.

Yhteinen turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka on ollut agendallamme, [Puhemies koputtaa] ja olemme edistäneet sitä kokonaisvaltaisesta näkemyksestä käsin, eli whole of government, whole of route -ajattelu — emme voi ajatella vain sitä, mitä tapahtuu rajojen sisäpuolella, kun ihmisille on tapahtunut jotain jo rajojen ulkopuolella. [Puhemies koputtaa] On siis keskeistä toimia katsoen myös niitä juurisyitä. — Tässä muutamia ajatuksia turvallisuussaralta.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutti myös ministereille.

14.49 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah täällä kuvasi Suomen puheenjohtajuuskautta eleettömäksi, mutta minä kuvailisin sitä elegantiksi ennemminkin. Yksin Suomi ei nimittäin pärjää tässä maailman haasteiden edessä, mutta yhdessä ja yhteistyössä muiden kanssa, elegantisti — eleetönkin voi olla hyvin vaikuttavaa toimintaa. [Timo Heinosen välihuuto]

1600-luvulla runoilija Donne totesi näin: ”Yksikään ihminen ei ole saari, täydellinen itsessään; jokainen on palanen mannermaata, kokonaisuuden osa; jos meri huuhtelee mukaansa maakimpaleen, niin Eurooppa pienenee vastaavasti.” Tämä kuvaa minun mielestäni erittäin hyvin Euroopan unionin henkeä. On totta kai ikävää, että brexit tapahtui, ja Suomen puheenjohtajuuskausi osui hyvin kiivaaseen aikaan, mutta se eleettömyys, se eleganssi, jolla se hoidettiin, toivottavasti toimi myöskin esimerkkinä muille Euroopan maille siitä, miten oikeusvaltioperiaate, demokratia, ihmisoikeudet ja lehdistönvapaus ovat core-arvoja, joista pitää pitää kiinni.

14.50 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan hyvä, että oikeusvaltioperiaatteesta puhutaan ja puhutaan konkreettisesti, ja on hyvä sinänsä, että edustaja mainitsi lehdistönvapauden ja näin pois päin. Ehkä kuitenkin mentiin mönkään siinä, että vaikutti siltä, että Suomi ihan turhaan suututti jopa meidän veljeskielikansamme hallituksen, [Paavo Arhinmäki: Hyvän ystävän!] ja kenties voitaisiin ihan pyytää myös kokoomusta lähestymään veljespuoluettaan ja kysymään heiltä, mikä siellä on pielessä.

Mutta tässä hallituspuolueiden edustajien on ymmärrettävästi vähän pakkokin kehua hallitusta, vaikka menisi kuinka surkeasti ja Suomi olisi Marinin hallituksen johdolla hä-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

viämässä EU:ssa ihan totaalisesti. [Eduskunnasta: Höpö höpö!] Siis kun Suomi ajoi tuota budjetin korotusta, niin Suomi jäi sen esityksensä kanssa yksin. Financial Timesin arvion mukaan ”ainoa Suomen johtaman huippukokouksen saavutettu konsensus oli se, että lähes kaikki hallitukset vihaavat Suomen suunnitelmaa”. Tässä teille sitä positiivista Suomi-kuvaa. [Leena Meri: Kaikki kehuvat!]

14.51 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan yksi iso- ja kysymyksiä on luonnollisesti se, miten se kykenee vaikuttamaan ihmiskunnan kehitykseen: miten meidän pallomme voi, mihin suuntaan se kehittyy, mikä on sen geostrateginen asema, mikä on sen globaali rooli? Tässä suhteessa tietysti aivan ratkaisevaa on se, niin kuin hallitus on moneen kertaan todennut ja toteaa omassa ohjelmassaan, ja johon presidentti on monasti vedonnut ja julistanut sitä eri foorumeilla, eli mikä on ulko- ja turvallisuuspolitiikan rooli, mikä on puolustuslottuvuuden asema.

Tässä suhteessa on tietysti juuri niin kuin täällä on todettu eri suilla, että me emme yksin määrittele tätä linjaa, mutta voimmeko hallituksen arvion mukaan, arvoisa pääministeri tai arvoisa puolustusministeri, olla tyytyväisiä siihen, miten tässä suhteessa rahoituskehykset antavat edellytyksiä Euroopan unionin toimia oikeasti vaikuttavammalla tavalla globaaliroolissaan ja kansainvälisen politiikan turvallisuudentuottajan roolissaan maapallolla?

14.52 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puheenjohtajamaita tulee ja menee, ja aika harva muistaa esimerkiksi, mitä Romania tai Slovakia tai Itävalta aikoinaan ovat omalla puheenjohtajakaudellaan ajaneet. Sen takia pitäisi ehkä katsoa pidemmälle, kun tässä kahden kuukauden jälkeen arvioidaan, miten Suomi on puheenjohtajana onnistunut. Suomi on ollut edistysellinen tällä puheenjohtajakaudellaan nostamalla ennen kaikkea teemoista esiin oikeusvaltiokehityksen ja ilmastopolitiikan, EU:n roolin ilmastojohtajana. Niitä arvioidaan viiden vuoden päästä, kymmenen vuoden päästä, miten EU on onnistunut ennen kaikkea esimerkiksi ilmasto- ja ympäristösaralla.

Viiden ja kymmenen vuoden päästä myöskin toivottavasti arvioidaan sitä, että Unkarin media olisi entistä vapaampi, tai että siellä vaalijärjestelmiä ei muuteltaisi miten sattuu, tai ettei opetussuunnitelmia tehtäisi kulloistenkin poliittisten painoarvojen mukaan. Nämä ovat niitä asioita, joihin on myöskin haluttu puuttua ja katsoa, mitä siellä Unkarissa oikein tapahtuu, ja suosittelisin, että arvioidaan ja toivottavastikin arvioidaan myöskin myöhemmin, mitä oikeastaan ollaan saatu aikaiseksi ja miten EU myöskin kehittyy lähivuosina.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson, 1 minuutti.

14.54 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Erittäin mielenkiintoista keskustelua. Arvostan kovasti sitä, että suuri osa edustajista on nähnyt sen, että Suomessa on ollut mahdollisuus nostaa oikeusvaltioperiaatetta oikein reippaasti keskusteluun EU-tasolla.

On nimittäin myös niin, että ensimmäistä kertaa EU:n historiassa myös oikeusministerien pöydällä keskusteltiin oikeusvaltioperiaatteesta, ja se tehtiin Suomen puheenjohtajuuskauden ansiosta. [Ben Zyskowicz: Hyvä, jo oli aika!] Tämä on johtanut myös siihen, että myös tästä eteenpäin tullaan näissä foorumeissa keskustelemaan oikeusvaltioperiaatteesta. Tämä on erittäin, erittäin tärkeä kysymys, koska kun me puhumme EU:sta, me puhumme arvoyhteisöstä, ja silloin me puhumme demokratiasta, ihmisoikeuksista ja oikeus-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

valtioperiaatteen kunnioittamisesta. Jos tämä rapautuu, meillä ei ole tulevaisuudessa sitä EU:ta, mitä me tarvitsemme. Sen takia tämä on juuri se jalanjälki, jonka Suomi on jättänyt omalla puheenjohtajuuskaudellaan, ja olkaamme siitä ylpeitä.

14.55 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi Suomen puheenjohtajakauden saavutus, jota tässä ei ole vielä mainittu, on se, että Suomi esti sopimuksetoman brexitin tapahtumisen. Nimittäin brexitinhan oli määrä tapahtua lokakuun lopussa viime syksynä, mutta Suomen hallitus neuvotteli uuden sopimuksen, josta tuli sellainen, että myöskin Britannian parlamentti on sen voinut hyväksyä. Mielestäni tämä on yksi tärkeä Suomen puheenjohtajakauden saavutus.

Mutta olen edustaja Kanervan kanssa samaa mieltä siitä, että kun katsotaan näitä saavutuksia, pitää katsoa nimenomaan sitä, mikä on pitkävaikutteista. Mielestäni Suomen saavutus EU:n sitoutumisesta hiilineutraaliuteen vuosisadan puolivälissä on erittäin tärkeä tai tärkein tällainen pitkävaikutteinen asia. Samoin Suomen toiminta oikeusvaltioperiaatteen sitomiseksi rahankäyttöön, [Puhemies koputtaa] koska jos oikeusvaltioperiaatteista lipsuminen pääsee alkuun, niin sillä tulee olemaan tuhoisat seuraukset koko Euroopalle.

14.56 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Herr talman! En framgångsrik ordförandeperiod börjar vara förbi, och man behöver inte alls vara påskyndad som riksdagsledamot för ett regeringsparti för att konstatera att den var framgångsrik. Man har drivit de frågor som är ur globalt, europeiskt och Finlands intresse med framgång, både när det gäller klimat och när det gäller rättsstatsprincipen. Men nu fortsätter arbetet.

Arvoisa puhemies! Maaseudun kehittämisrahoihin esitetty 10 miljardin euron korotus on myös äärimmäisen tärkeä Suomelle, ja tähän vääntöön toivon kyllä hallitukselle sitkeyttä. Tässä on syytä muistaa, että maaseudun kehittämisrahasto on meille erittäin tärkeä. Se on myös tehokas väline vastata ilmastohaasteisiin.

14.57 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina mainitsi sanan elegantti, että tämä kausi on ollut Suomelle elegantti. Sanoisin näin, että voi olla, mutta onko se ollut suomalaisten näkökulmasta relevanttia, koska kun me keskustelimme näistä EU-asioista, niin päällimmäiseksi tässä salissa nousee ilmastokeskustelu ja oikeusvaltioperiaate. Ne ovat tärkeitä asioita, mutta se, mikä koskee jokaista meistä ja kaikkia kansalaisia, on miten me pystymme varmentamaan huoltovarmuutemme ja kotimaisen ruuantuotannon tulevaisuudessa. Siksi Suomella ei ole varaa eikä Suomen tule hyväksyä maataloussaantojen huomattavaa leikkausta. Nyt näyttää siltä, että EU:n maataloustuet pienenevät. Se on relevantti asia. Mitä tapahtuu, jos maataloustuet pienenevät 300 miljoonalla eurolla? En saanut siihen kunnon vastausta viime torstain kyselytunnilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, 1 minuutti.

14.58 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kuten tässä moneen kertaan on tullut esille, yksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoite oli ilmastopolitiikka ja se, että koko EU sitoutuu 2050 hiilineutraalisuustavoitteeseen. Tämän me saavutimme, kuten pääministeri tässä kertoi, ja se yksi ratkaiseva asia oli se, että ilmastokysymyksestä ei keskusteltu vain ympäristöneuvostossa vaan ilmastokysymys läpäisi ai-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

van koko EU:n. Kaikissa neuvostoissa tämä näkökulma otettiin huomioon, ja näin sen pitää ollakin.

Suomella oli myös ratkaisuja ilmastonmuutokseen, ja se on kiertotalous. Siinä yhdistyvät niin ilmastokysymys, niin resurssiviisaus, niin luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen kuin EU:n kilpailukyky. Tämä viesti oli hyvin vahva, ja tästä saimme paljon kiitosta, että toimimme kiertotalouden ratkaisuna tämän ajan ongelmiin. On ilo huomata, että myös Euroopan komissio on nyt vahvasti ottanut sen omaan ohjelmaansa. Siinä on meillä ratkaisuja tämän yhteisen haasteen edistämisessä.

14.59 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani onnistuneesta EU-puheenjohtajuuskaudesta. Nythän meitä totta kai kaikin puolin kiinnostaa se, miten me saamme kaikkia erilaisia ilmastotavoitteitakin läpi tulevaisuudessaakin niin, että ei tingittäisi samanaikaisesti esimerkiksi siitä, miten tai mitä suomalaiset syövät. Kun tätä ajattelee, tässähän on Suomi luonut kehikon, hiilineutraaliustavoite 2035, ja sitten samanaikaisesti ajanut EU:ssa läpi 2050-tavoitetta. Eli meillä on itse asiassa etulyöntiasema nyt houkutella ne ilmastomiljardit, jotka liittyvät innovaatioon ja tuotekehitykseen ja muuhunkin ja jotka tästä nyt voisi irrottaa tulevaisuudessa.

Samanaikaisesti brexit tapahtui, ja sieltä on nyt poistumassa käytännössä valtava teknologiajätti, mikä avaa suomalaisille ja Suomelle mahdollisuuksia luoda se ilmasto-supercell, se ilmasto-nokia tulevaisuudessa. [Puhemies koputtaa] Luulen, että tämän meidän 2035-kehikon kautta me olemme nyt etulyöntiasemassa, ja sen vuoksi kiitos elegantista ohjelmasta.

15.00 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli hyvä, että edustaja Östman otti esille nämä konkreettiset vaikutukset. Hallitus puhuu nyt arvoyhteisöstä. Ainakin silloin kun olen itse joskus aikanaan äänestänyt EU-jäsenyydestä, minusta se oli silloin ensisijaisesti talousliitto, jossa tavarat, palvelut ja pääomat liikkuvat. Nyt me olemmekin yhtäkkiä jossakin yläkäsitteessä ”arvoyhteisö”. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Ministeri Tuppurainen, te totesitte, että EU-kansalaiset kannattavat oikeusvaltioperiaatetta, mutta siinä samassa tutkimuksessa yli 56 prosenttia ihmisistä totesi, että he eivät tiedä riittävästi oikeusvaltioperiaatteesta. Tämä on minusta aika huolestuttavaa, että me täällä julistamme, että kaikki haluavat oikeusvaltioperiaatetta ja komission pitäisi poliittisessa työssään rangaista valtioita, jotka eivät noudata oikeusvaltioperiaatetta, kun me emme kukaan oikeastaan edes tiedä, mikä se on. Edustaja Lindtman sanoikin erittäin ansiokkaasti, että se on lumipallo, joka koko ajan muuttuu. Sehän siinä se ongelma juuri onkin, että poliitikot päättävät joka päivä mielipiteidensä perusteella, [Puhemies koputtaa] mitä maata rangaistaan mistäkin toiminnasta. Ensimmäinen pitäisi määritellä, mitä te edes haluatte. [Eva Biaudet: Se on juuri päinvastoin!]

15.02 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen puheenjohtajuuskauden tavoitteet olivat hyviä. Ilmastonmuutoksen torjuminen, oikeusvaltioajatuksen korostaminen ja muun muassa budjettiraamin edistäminen olivat kunnioitettavia ja kunnianhimoisia tavoitteita, mutta kyllä tässä salissa olisi hyvä olla rehellinen ja kaikkien todeta, että ne jäivät joko kokonaan toteuttamatta tai vesittyivät huomattavasti. Esimerkiksi tämä hiilineutraaliustavoite: eiväthän EU-maat sitoutuneet sen toimeenpääntöön.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Yksi sellainen menestystarina EU:ssa on ollut opiskelija- ja koulutusvaihto Erasmus, jonka kautta yli 300 000 suomalaista on päässyt vaihtoon, ja itse asiassa meidän kansainväliset vaihdot tehdään tulevaisuudessakin tämän Erasmus+-ohjelman kautta lähes kokonaisuudessaan meidän kaikilta koulutustasoilta. Kysyisin koulutus- ja tiedeministeri Kososelta: minkälaiseen vaiheeseen nämä neuvottelut saatiin, ja mitä uutta tämä hieno ohjelma toivottavasti jatkossa suomalaisillekin nuorille tuo?

15.03 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös itse kuulun niihin, jotka oikein tyytyväisenä seurasivat Suomen EU-puheenjohtajuutta ja sitä, miten elegantisti ja fiksusti pääministeri ja EU-vastuuministeri tehtävänsä hoitivat.

Euroopan yhteisö perustettiin aikoinaan toisen maailmansodan jälkeen rauhan ja vakauden ajatukselle, ja vuosikymmenien aikana se kasvoi 28 maan kokonaisuudeksi. Nyt oikeastaan kysyisinkin vastuuministeri Tuppuraiselta: miten luonnehtisitte Euroopan unionin henkistä tilaa tällä hetkellä, kun on tiedossa, että Iso-Britannia, joka oli merkittävä vastuunkantaja tässä yhteisössä, on poistumassa?

15.04 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska ilmastokriisi on niin akuutti ja vaatii niin mittavia toimia joka tasolla, on aivan selvää, että se on nimenomaan asia, joka on relevantti, ja se on asia, joka on konkreettinen, ja se on myös asia, jolle on hyvin laaja suomalaisten enemmistön tuki niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Suomalaiselle tämä puheenjohtajuuskausi oli tosiaan ainutlaatuinen mahdollisuus edistää EU:ssa ilmastotoimia ja olla kokoaan suurempi, niin kuin me haluammekin olla ilmastotyössä.

On muutenkin erittäin tärkeää, että EU on vahva johtaja ilmastotoimissa. Se on myös meidän etumme. Suomen kaudella vahvistettiin Eurooppa-neuvostossa tämä tavoite, ja on totta, että kaikki maat eivät sitoutuneet sen toimeenpanoon, mutta se oli vain yksi maa, joka oli Puola. Toivonkin, että nyt sitten ensi kesäkuussa Suomen kokemusta puheenjohtajamaana hyödynnetään, kun tätä viedään eteenpäin.

Minä haluaisin vielä kiittää siitä, että Suomi otti tavoitteeksi myös eläinten hyvinvoinnin edistämisen, [Puhemies koputtaa] koska se on myös asia, josta eurooppalaiset ovat hyvin laajasti huolissaan.

15.05 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kanerva tässä tovi sitten osoitti kysymyksen tännepäin liittyen EU:n puolustusyhteistyön kehittämiseen. Suomihan on pitkään ja johdonmukaisesti tukenut sitä, että puolustusyhteistyötä kehitetään meidän nykyisen hallitusohjelman ja myös aikaisempien selonteiden mukaisesti. Nämä keskeiset aloitteet, puolustusrahasto ja sotilaallinen liikkuvuus, ovat Suomelle tärkeitä ohjelmia, ja oikeastaan näitä pitäisi tarkastella vähän laajemmin kuin niitten keskimääräistä saannosta, mitä ne tarkkaan antavat. Ne pitää pystyä näkemään laajempina eurooppalaisina hankkeina. Kyse on Euroopan puolustamisesta, jos sen näin laitan.

Niin kuin kaikki tiedämme, tämä rahoituskehys on melkoinen palapeli, ja täytyy ymmärtää, että osana kokonaisharkintaa ja yleistä leikkaustavoitetta myös näihin puolustusta koskeviin aloitteisiin on kohdistunut tai kohdistumassa jonkinlaisia leikkauksia. Se kuitenkin on todettava, että ne ovat saamassa nykyistä rahoituskehyskautta enemmän rahoitusta, ja molemmat ohjelmat ovat uusia aloitteita.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Eli voisi summata, arvoisa puhemies, että kehysneuvottelut ovat edelleen kesken ja puolustuksen aloitteet etenevät mutta mitään jättiharppauksia ei nähtävästi ole näköpiirissä.

15.06 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on aiheellista muistaa kaksi asiaa: Ensinnäkin se, että täällä eduskunnassa yhdessä viime kaudella muodostettiin parlamentaarisesti valmisteltu ohjelma. Sen jälkeen Suomen roolina puheenjohtajamaana oli viedä kaikkien jäsenmaiden näkemystä mahdollisimman lähelle toisiaan. Tässä voimme sanoa onnistuneemme. Kaikki Suomen tavoitteet etenivät, ja toisaalta puheenjohtajamaan tehtävistä tärkein eli seitsemänvuotisen budjetin neuvottelut eteni siihen pisteeseen, että pystyimme luovuttamaan esityksen Michelille.

Nyt tärkeintä on keskittyä omien tavoitteidemme ajamiseen. EU-tason ilmastotyötä edistetään green dealin muodossa, oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen on edelleen agendalla, ja erityisesti Suomen rahoitussuannon kasvattaminen aluekehityksen ja maatalouden mutta myös liikenne-, infra- ja koulutusrahoituksen osalta.

15.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n ulkorajojen valvonta ja unionin turvallisuuteen panostaminen ovat varmasti hyviä satsauksia, ja ne ovat juuri sitä pragmatismia, mutta sen lisäksi EU:n puheenjohtajuuskauden tavoitteena oli saada aikaiseksi myös enemmän yhteistä turvapaikkapolitiikkaa. Tarkoituksena oli siis jakaa Etelä-Eurooppaan saapuvia ihmisiä tasaisemmin jäsenmaiden välille. Meille realisteille oli alusta asti selvää, että tässä ei tulla onnistumaan. Taakanjako ei unionitasolla toimi riippumatta siitä, onko se niin sanotusti sitovaa vai niin sanotusti vapaaehtoisuuden pohjalta tapahtuvaa.

Suomi on perinteisesti ollut yksi niistä harvoista maita, jotka täyttävät kiintiönsä. Sisäpoliittisista syistä Suomi juuri nyt haluaa erityisesti niin sanotusti kantaa vastuuta. Tosiasia on se, että tällä tavalla eivät Eurooppaan ja pohjoiseen haluavat ihmiset koskaan lopu. Kysyisinkin hallitukselta: kuinka kauan uusimman päätöksen mukaiset 175 Kreikasta ja muualta Välimereltä tuotavaa ihmistä pitävät hallituksen vastuun kannettuna, [Puhemies koputtaa] ja milloin on pakko tehdä seuraava päätös?

15.08 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsotaan eteenpäin rahoituskehysneuvotteluja, niin siellä on tietenkin haasteena tämä iso leikkaus maatalouden ja maaseudun tukiin, mutta minusta pitää olla aivan selvää, että Suomi ei voi ajaa näitä näiden uusien prioriteettien kustannuksella. Niiden rahojen on löydettävä muualta Euroopan unionin budjetista — ei Horizonista, ei Erasmuksesta, ei puolustuksesta, ei turvapaikkapolitiikasta tai maahanmuuton hillinnästä.

Toinen asia: Tämä Suomen saanto tullaan viime kädessä ratkaisemaan neuvotteluissa ja niin sanotussa kirjekuoressa. Muistutan seitsemän vuoden takaisesta tilanteesta, kun kolmikko pääministeri Katainen, maatalousministeri Koskinen ja eurooppaministeri Stubb saavutti erinomaisen tuloksen, leikkaukset Suomen maaseudulle jäivät hyvin pieniksi ja Suomen maksuosuus sitä kautta järkevöityi. Toivotan teille menestystä ja voimaa tähän neuvotteluun.

15.09 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaankaan kokonaisuutta ei saada kasaan ilman, että komission ehdottamista uusien prioriteettien summista tingitään, niin kuin viime kaudella jo totesimme, kun teimme tätä yhteistä vaikuttamisen

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

pohjaa. Tämä maatalouden kakkospilarihan, mikä on Suomelle tärkeä, on sikäli erikoinen kohta EU:n budjetissa, että siinä Suomi on nettosaaja, eli mitä ylemmäs saamme sen hinattua, niin sitä parempi on myöskin meidän kokonaissaantomme. Ja niin kuin edustaja Orpo tuossa totesi, lopultahan tämä ratkaistaan siinä kansallisessa kirjekuoressa, ja toivon todella, että maatalous on sitten siinä meillä ykkösenä.

Tämän mahdollisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen saaminen sinne budjetin perustaan on kyllä iso askel, ja toivon, että siitä ei tule sellainen kuin nyt Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ehdotti vaan että sinne saadaan näitä Suomen ehdotuksen taustoja mukaan. Vielä lopuksi totean, että kyllä kansanedustajan pitää pystyä tuolla torilla selittämään, mikä on oikeusvaltioperiaate. [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen, minuutti.

15.11 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Vastaan aluksi edustaja Virolaisen kysymykseen laajentumisesta: Suomi piti esillä Länsi-Balkanin maiden tilannetta. Siellä ennen kaikkea Pohjois-Makedonia ja Albania haluavat käynnistää jäsenyysneuvottelut, ja neuvottelut ovat meneillään Montenegron ja Serbian kanssa. Tunnetuista syistä emme puheenjohtajakauden aikana vielä tässä asiassa päässeet eteenpäin. Se vaatii yksimielisyyspäätöksen, ja jos yksimielisyyttä ei ole, niin asia ei etene. Mutta nyt liikkuu. Eilen yleisten asioiden neuvostossa komissaari Olivér Várhelyi, joka laajentumisesta vastaa, esitteli uuden laajentumisen metodologian, joka on selkeä askel eteenpäin, ja sai nimenomaan myöskin näiltä kriittisiltä mailta — Ranskalta, Tanskalta, Hollannilta — vihreätä valoa. Siinä kootaan nämä laajentumisasiat ikään kuin poliittisemmiksi klustereiksi ja korostetaan Suomelle mieluisasti demokratiaa, taloutta ja oikeusvaltioperiaatetta, jolloinkin tämän uuden metodologian valossa, mikäli komission maaportit sitä puoltavat, olen toiveikas sen suhteen, että ennen toukokuun huippukokousta Länsi-Balkaniin liittyen, joka on Zagrebissa, asiasta voitaisiin saavuttaa jo ratkaisu. Tämä olisi askel eteenpäin ja tärkeä viesti myöskin siitä, [Puhemies koputtaa] mitä geopolittinen komissio käytännössä tarkoittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kosonen, minuutti.

15.12 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen: Arvoisa puhemies! Koulutuksen saralla olemme todella tyytyväisiä esimerkiksi tähän yhteiskokoukseen valtiovarainministerien ja opetusministerien kesken. Se oli ensimmäinen yhteiskokous, ja halusimme sillä nimenomaan viestittää, miten tärkeää osaamisen vahvistaminen on koko Euroopan kilpailukykyä ja jatkoa ajatellen. Siitä on myös kiinni se, voimmeko vastata ilmastonmuutokseen sillä tavalla kuin haluamme ja mitkä olivat Suomen korkeat tavoitteet.

Edustaja Heinosen vastaus tähän Erasmus-kysymykseen: Saimme hyviä tuloksia näillä meidän neuvottelukierroksilla. Muun muassa pääsimme ohjelman liikkuvuudesta, virtuaalisen yhteistyön muodoista, inklusiosta ja eurooppalaisesta lisäarvosta päätöksiin, ja vielä jäi jonkun verran mietittävää ohjelman hallintoon ja budjettiin sekä kolmansiin maihin liittyen, ja odotammekin nyt mielenkiinnolla Kroatian jatkoa näissä neuvotteluissa. Saimme myös koulutuksen, nuorison ja liikunnan alalla paljon palautetta siitä, [Puhemies koputtaa] kuinka luotettavia ja ratkaisukeskeisiä meidän neuvottelijat olivat. Eli kiitoksia vain kovasti virkamiehille. He ovat rautaisaa sakkia.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

15.13 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi asetti puheenjohtajuuskaudelle kunnianhimoiset tavoitteet, joiden saavuttamisessa onnistuttiin mutta jotka vaativat vielä johdonmukaista työtä konkretisoituakseen.

Haluan vielä nostaa oikeusvaltioperiaatteen, koska sen edistämisestä voidaan oikeasti olla ylpeitä. Periaate on keskeinen arvo, jonka päälle Euroopan unioni rakentuu. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet sen noudattamiseen liittyessään unioniin. Mielivaltaisuuksien estämisen, yksilön oikeuksien toteutumisen ja unionin ulkoisen uskottavuuden takia oikeusvaltioperiaatteen puolustaminen on verrattavissa koko unionin olemassaolon puolustamiseen.

Edustaja Meri, EU on suuri rauhan ja vakauden projekti, jonka työkaluja mainitsemasi talous on. Suomi priorisoi puheenjohtajuuskaudellaan oikeusvaltioperiaatteen puolustamista ja ajoi EU-rahoituksen ehdollistamista perusarvojen noudattamiseen, huolimatta siitä, että Puola ja Unkari vastustivat äänekkäästi. Aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn ansiosta kirjaus kuuluu sinne monivuotisen rahoituskehityksen pohjaesitykseen, [Puhemies koputtaa] ja sitä todella tulee puolustaa, että se siellä säilyy.

15.14 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n terveysministerit kokoontuivat 13. helmikuuta, mutta toisin kuin edustaja Juvonen, maltan odottaa kyllä huomiseen tästä aihepiiristä käytävää keskustelua.

Olen kuunnellut tätä korkeatasoista keskustelua ja tunnen erityistä hengenheimolaisuutta kokeneiden kansanedustajien — Tuomioja, Kanerva, Hassi — pitkään perspektiiviin näissä asioissa. Itse olin vuonna 99 SDP:n ehdokkaana eurovaaleissa, ja täytyy sanoa, että omatkin asenteeni ovat noista vuosista jossain määrin muuttuneet. Silloin taisi vaalitunnukseni olla lääkäriammattiini viitaten ”Parantava piikki Brysselin byrokratiaan”. Tänä päivänä korostaisin ehkä vallan toisenlaisia kysymyksiä.

Olen erittäin tyytyväinen tähän meidän EU-puheenjohtajuuskauteemme, ja on helppo nähdä, että varmasti kannatus EU-jäsenyydelle, joka vuonna 94 oli 57 prosenttia, olisi tällä hetkellä jotain 80:n luokkaa, ellei ylikin.

15.15 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin ja myös ministeri Kosonen mainitsivat, että virkamiehet tekivät erittäin hyvää työtä EU-puheenjohtajakaudella, ja olen samaa mieltä. Sen vuoksi onkin ihmeellistä, että näitä avustajia vielä tarvitaan puheenjohtajakauden jälkeenkin.

Edustaja Orpo mainitsi EU-yhteistyön merkityksestä, ja toiveeni on, että tämä näkyisi kansallisena etuna. Silloin kun Orpo toimi sisäministerinä, länsirajan yli marssi kymmeniätuhansia ihmisiä ilman, että muuta tehtiin kuin kannettiin laukut ja toivotettiin tervetulleeksi. Silloin EU-yhteistyö näkyi vain kielteisenä taakanjakona.

Edustaja Sipilä toivoi maaseudulle tilaa. Toivon, että tämä ei tarkoita, että taistelusta 310 miljoonan euron maataloustausta luovuttaisiin.

Edustaja Kiljunen piti täällä värikkään puheenvuoron, juhlisti arvopohjaa ja saavutuksia EU-puheenjohtajakaudella. Nyt kuitenkin maksusuutemme kasvaa ja maataloustuet uhkaavat pienentyä. Suomen kansalaiset eivät pidä näitä myönteisinä saavutuksina vaan keskiluokkaan osuvana ruuvin kiristyksenä. [Puhemies koputtaa] Uskon kuitenkin, ettei edustaja Kiljunen huseeraa meisseli kädessä, mutta hallituksen prioriteeteista ei saa jämäkkää kuvaa. Kysyn ministeri Kulmunilta: onko teillä jämäkkä vai löysä tilannekuva EU-puheenjohtajakauden ajalta?

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

15.17 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jaksavat sinnikkäästi laulaa samaa laulua unohtaen täysin sen, että he olivat samassa hallituksessa vuonna 2015, kun Eurooppa jäi laajamittaisen maahantulon jalkoihin. Silloin aivan yhdessä usean heidän edustajansa kanssa yksimielisesti tehtiin päätöksiä siitä ja todettiin, että turvapaikanhakijoita ei voitu pysäyttää rajalle. Sen jälkeen asiaa lähdettiin hoitamaan ja tilanne otettiin haltuun.

Sen jälkeen, vuosien jälkeen Suomeen ei ole juuri ketään tullut, ja tämä on tilanne tänään. [Leena Meren välihuuto] Sitä varmasti on vaikea myöntää, koska lypsävä lehmä saattaisi ehtyä, jos laajemmin havaittaisiin, että meillä ei tällä hetkellä ole ongelmaa maahanmuuton osalta. Mutta se, mikä on ongelma, on se, että meillä ei ole eurooppalaista ratkaisua. Sen eteen pitää tehdä töitä. Hyvät perussuomalaiset, me tarvitsemme siihen Euroopan unionia. Te tarvitsette Euroopan unionia siihen, että nämä asiat saadaan ratkeamaan.

15.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman ihmettelyn keskustelun sävyä, kun kuitenkin nämä tavoitteet tätä puheenjohtajuuskautta varten asetettiin yhdessä parlamentaarisesti. Elikkä kun asetimme tavoitteet, niin ammumme nyt itseämme jalkaan molemmilla pyssyillä, että saamme itseämme moitittua. Totta kai itseironia on hyvä asia, mutta ei tällä mittakaavalla missään tapauksessa.

Annan suuren arvon pääministeri Marinille, joka on rohkeasti puolustanut suomalaisia maatalous- ja aluekehitysrahoja. Se muuten näkyi monessa tv-uutislähetyksessäkin eräänä iltana, ja pitäisi tulla myös opposition tietoon, että sen puolesta tapellaan tosissaan. Myös hallitusohjelman linjaukset sen suhteen ovat erittäin hyvät. Että ei kannata siitä meteliä pitää, kun siinä ei ole ongelmaa. Totta kai kun moni valtio neuvottelee ja vahvoja johtajia on paljon, jokainen puolustaa omaansa. Se on selvä asia.

Mitä tulee tähän keskusteluun oikeusvaltioperiaatteesta, olen hieman huolissani. Koko Euroopan unionin iso liima on siinä, että se on rauhan yhteisö, joka nojaa tiettyihin perusarvoihin, joita kunnioitetaan, mutta nyt tuntuu, että nämä arvokkaat arvot eivät ole kovin monen suosiossa näissä puheenvuoroissa, mitä äsken kuulimme. Mutta toivon mukaan tässä järki voittaa ja rauhanyhteisö menestyy, [Puhemies koputtaa] koska se on meille kaikin tärkein asia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Löfström, ja sen jälkeen pääministeri.

15.19 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n kulmakiviä ovat yhteiset arvot — demokratia, oikeusvaltio ja vapaus. Suomi on puheenjohtajuutensa aikana aktiivisesti ajanut juuri näitä asioita ja saanut siitä paljon tunnustusta. Olen ylpeä siitä, että hallitus on ajanut tätä asiaa niin vahvasti EU:n puheenjohtajuuden aikana.

Meidän on sanottava vastaan, kun joku tinkii yhteisistä perusoikeuksista. Tällaisia tapauksia on aivan liian kauan lakaistu maton alle toteamalla, että ei pidä sekaantua muiden asioihin. Oikeuslaitoksen riippumattomuuden purkaminen ei kuitenkaan ole kenenkään sisäinen asia, ei niin kauan kuin ottaa vastaan EU-varoja ja on EU:n jäsen. Sehän on ollut kaikille maille vapaaehtoista. EU:ta ei tule kohdella pankkiautomaattina.

Ärade talman! EU är ingen bankautomat. EU-länder kan inte med ena handen ta emot EU-pengar och med andra handen montera ner demokratiska institutioner. Därför behövs vill-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

kor och mekanismer för att länder som bryter mot de gemensamma värderingarna inte kan få EU-pengar.

15.20 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Haluan keskittyä tässä vastauspuheenvuorossani erityisesti maatalouden kehittämisrahoitukseen. Se on noussut useissa puheenvuoroissa tässä salissa esiin.

On aivan selvää, eduskunnan hyväksymien linjausten mukaisesti, että tämä on Suomen keskeisiä prioriteetteja rahoituskehysneuvotteluissa. Meillä prioriteetit ovat matala, kohdullinen kokonaistaso, maatalouden kehittämisrahoituksen turvaaminen — me näemme, että tämä on myös ilmastomuutoksen torjumisen näkökulmasta tärkeää, jotta me saamme meidän maatalouttamme kehitettyä ilmastollisesti kestävämmäksi — ja kolmantena isona kokonaisuutena tämä oikeusvaltiomekanismi eli oikeusvaltioperiaatteen kytkeminen myös EU-budjettiin. Nämä ovat meidän keskeiset prioriteettimme.

Suomen puheenjohtajamaana tekemässä kompromissiesityksessä neuvottelulaatikoksi, joka sisälsi luvut, maatalouden kehittämisrahoituksen taso oli 10 miljardia suurempi kuin komission esittämässä, kun sitä verrataan komission alkuperäiseen esitykseen. Nyt me olemme saaneet Charles Michelin ehdotuksen. Siinä tämä pohja on maatalouden kehittämisrahoituksen osalta 2,5 miljardia korkeampi verrattuna komission esitykseen. Itse asiassa siinä viimeisimmässä versiossa, jota viime viikolla käsitelimme neuvotteluissa monivuotisesta rahoituskehuksesta, oli jo nostettu tätä maatalouden kehittämisrahoitusta noin 5 miljardiin verrattuna komission alkuperäiseen esitykseen. [Puhemies koputtaa] Eli suunta on oikea mutta meidän näkökulmastamme vielä riittämätön, ja maatalouden kehittämisrahoituksen turvaaminen on totta kai Suomelle aivan keskeisiä prioriteetteja, jota me pidämme vahvasti esillä neuvotteluissa.

15.22 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen viittasi Suomen puheenjohtajuuteen Euroopan neuvostossa. Strasbourgissa todella keuhuttiin molempia puheenjohtajuuksia yli maan ja yli puoluerajojen, ja siitä kiitokset meidän hienolle ministeristölle.

Oikeusvaltio ei kuulu vain Euroopan neuvostolle, vaan sen kytkeminen Euroopan unionin varoihin oli aivan todella tärkeää, koska oikeusvaltiokehitys ei uhkaa ainoastaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia vaan myös meidän EU:n rahoituksen hyväksyttävyyttä. Unkaria ja Puolaa hallitseva oikeisto on hyvin korruptoitunut. Meidänkin rahat valuvat vallanpitäjien lähipiirien taskuun sillä välin kun näiden maiden johtajat lietsovat vihaa vähemmistöjä kohtaan ja vievät huomion pois omista tekemisistään. Ihmettelen, että perussuomalaisetkin tällaista toimintaa Euroopassa tukevat. [Leena Meren välihuuto]

Olisin toivonut vielä enemmän tuloksia veroparatiisien vastaisesta taistelusta. Siinä Suomen hallitus teki hyvää työtä, mutta se on toki aika kova taistelu.

Minusta nämä kaksi teemaa on tärkeää pitää Suomen kärkitavoitteina jatkossakin.

15.23 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varojen väärinkäyttö ja siitä rankaiseminen on aivan eri asia kuin arvojärjestelmä ja siitä eri mieltä olemisesta rankaiseminen. Tämä äskeiselle puhujalle. Perussuomalaiset eivät kannata sitä, että EU:n varoja käytetään väärin. Täysin väärä tieto. [Jussi Saramon välihuuto]

Kun tässä puhuttiin, että ei saisi oikein kritisoida tätä oikeusvaltioperiaatetta, ja edustaja Sipilä toi esille, että kansanedustajan pitää osata kertoa tämä toreilla ja turuilla, niin olisin

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

halunnut todeta, että nythän ei ollut kysymys siitä, vaan siitä, että EU-kansalaiset kertovat, että he eivät oikein tiedä, mistä on kysymys, ja kysyin sitä, että mitä heille vastataan, mitä hallitus heille vastaa. Kyllä minä voin kertoa, mitä oletettavasti te pidätte oikeusvaltioperiaatteena, mutta ei kai se minun tehtäväni ole käydä kertomassa pitkin toreja ja turuja, vaan eiköhän se ole ihan EU:n tehtävä kertoa kansalaisilleen, mitä haetaan ja mistä halutaan sanktioita.

Vielä teille, oikeusvaltioperiaatteen puolustajat: Te ajatte sitä, että oikeusvaltioperiaatteen tulkintaa tekevät poliitikot, ei tuomioistuimet. [Puhemies koputtaa] Komissio nimittäin muodostuu poliitikoista, ei tuomioistuimesta.

15.24 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Östman jo aikaisemmassa vaiheessa ja nyt Meri ja Junnila toivat esille sen, mitä relevanttiutta suomalaisille näiden hallituksen prioriteettien ajaminen Euroopan unionissa on antanut.

Täällä jo edustaja Kivelä viittasi siihen, että ilmastonmuutos koskee muuten kaikkia suomalaisia.

Oikeusvaltioperiaate, josta täällä nyt juuri kysytään: Perussopimusten ensimmäisissä artikloissa on selkeästi määriteltä, mikä yhdistää unionin kansat toisiinsa. [Leena Meren välihuuto] Juuri sen takia edustaja Sipilä kertoi, että se on meidän tehtävämme kertoa. [Leena Meren välihuuto] Siellä on demokratia, siellä on perusihmisoikeudet, siellä on oikeusvaltioperiaate, siellä on suvaitsevaisuus, siellä on yhteisvastuu. [Leena Meren välihuuto] Käydään ne kaikki lävitse yhdessä. Niitä me yhdessä edistämme täällä Euroopassa, ja se auttaa myöskin suomalaisia. [Leena Meri: Syylistätte EU:n kansalaisia!]

Hallituksen ohjelmassa oli selkeästi myöskin tavoitteena tähän kilpailukykyyn lisätä hyvinvointitalouskomponentti, sosiaalisen Euroopan komponentti. Sekin koskee meitä kaikkia suomalaisia.

Älkää turhaan hämähkö tätä asiaa. [Puhemies koputtaa] Näiden yhteisten tavoitteiden vieminen sekä Euroopassa että Suomessa on kaikkien kansalaisten yhteinen etu. [Leena Meri: Ei me olla hämäännytty, vaan kansalaiset ovat!]

15.26 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi unionin epäonnistuminen Suomenkin puheenjohtajakaudella oli tietysti pyrkimys yhteiseen ja hallittuun maahanmuuttopolitiikkaan, jossa jo unionin ulkorajoilla ratkaistaisiin kansainvälisen suojelun tarve ja sen jälkeen vastuuta unionin eri jäsenmaissa näistä ihmisistä kannettaisiin. Tässä asiassa ei valitettavasti ole unionissa päästy eteenpäin. Nyt tehdään tällaisia ad hoc -kertaratkaisuja, kun pyritään esimerkiksi Kreikassa hyvin vaikeissa olosuhteissa pakolaisleireillä olevia ihmisiä auttamaan. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että Suomen päätös ottaa 175 lasta ja nuorta ja yksinhuoltajaperheitä Suomeen sieltä Kreikan saarilta ja vähän muualtakin oli perusteltu ja oikea päätös, mutta olisin kysynyt hallitukselta: onko teidän mielestänne mahdollista nykyistä vahvemmin edetä tässä koko tematiikassa?

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä puheenvuoron edustaja Kivisaarelle ja sen jälkeen suuren valiokunnan puheenjohtaja Hassille ja eurooppaministeri Tuppuraiselle.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

15.27 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhtenä Suomen EU-puheenjohtajakauden tavoitteena oli kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen. Tätä edistettiin muun muassa hybridiuhkien vastaista työtä kehittämällä.

Juuri tänään valtiovarainministeri Katri Kulmuni on jatkanut keskustelua tekemällä avauksen kyberomavaraisuuden vahvistamisesta. Suomessa ja Euroopassa ollaan vahvasti riippuvaisia Euroopan ulkopuolisten suuryritysten tekniikoista. Tämä tekee tietoturvasamme haavoittuvan. Olemme selvästi jäljessä esimerkiksi Yhdysvaltoja, Venäjää ja Kiinaa, joissa on lähdetty luomaan omia järjestelmiä. Euroopan tulisi olla edelläkävijä monessa asiassa, ja sen olisikin pyrittävä edelläkävijäksi myöskin tietoteknologiassa. Kysyisin hallitukselta: mitä hallitus aikoo tehdä, siis yhdessä Euroopan unionin kanssa, että kyberomavaraisuus ja sitä myöten myöskin sekä Suomen että Euroopan turvallisuusasema vahvistuisi?

15.28 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei olisi yksi maailman parhaista maista, ellemme me olisi kehittäneet oikeusvaltiota, vapaita vaaleja, riippumatonta oikeuslaitosta, sitä, että hallinto toimii lakien mukaan, ja median vapautta. Jo vuonna 93, ennen kuin Suomi liittyi Euroopan unioniin, silloinen EU päätti, että oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on osa niin sanottuja Kööpenhamina-kriteereitä, joita edellytetään uudelta maalta, joka pyrkii jäseneksi, ennen kuin tämä maa voi jäseneksi päästä. Mielestäni on hyvin tärkeää, että toimitaan niin, että EU:n jäsenmaa ei sitten jälkikäteen voi näistä periaatteista lipsua.

Vielä haluan kommentoida niille edustajille, joiden mielestä Suomen puheenjohtajakausi on ollut jotenkin näkymätön tai vähäeleinen, että haluaisinpa kuulla, minkä EU:n puheenjohtajamaan pääministeri on saanut yhtä suuren kansainvälisen huomion kuin meidän pääministerimme Sanna Marin on saanut. [Ben Zyskowicz: Johtuukohan se juuri EU-puheenjohtajuudesta?]

Puhemies Matti Vanhanen: Ja keskustelun viimeinen puheenvuoro, ministeri Tuppurainen.

15.29 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Tämä on oikeastaan hyvä päättää edustaja Mattilan kysymykseen siitä, mikä on EU:n henkinen tila. Eilen yleisten asioiden neuvostossa me myönsimme komissiolle mandaatin käydä brexit-neuvotteluita. Se on repivä asia, kun yksi maa jättää unionin, mutta kaiken tämän keskellä oli tavattoman mielekästä huomata, että jäsenmaat olivat yhtenäisiä. Me uskoimme siihen, että olemalla luja ja yhtenäinen vahvistamme meidän neuvotteluasemiamme ja ylipäättään turvaamme EU:n toimintakykyä tässä aika arvaamattomassa maailmassa. Voimme olla tyytyväisiä siitä, että kun tiukka paikka tulee, EU kykenee toimimaan yhtenäisesti.

Mutta samaan aikaan kun mietimme, mikä on EU:n henkinen tila, joudumme sanomaan, että EU:han olemme me. Voimme yhtä hyvin kysyä, mikä on Suomen henkinen tila — ja sehän riippuu meistä. Se riippuu, hyvät edustajat, siitä, miten me kohtelemme toinen toisiamme ja pidämmekö me kiinni niistä perusarvoista, joihin me myös Suomessa uskomme: Kaveria ei jätetä. Suomessa on vahva oikeusvaltio. Me kunnioitamme sananvapautta. Me kunnioitamme demokratiaa. Näistä asioista se muodostuu, mitä Euroopan unioni on, ja kun Suomi näissä on toiminut määrätietoisesti ja peräänantamattomasti, me olemme ko-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

koamme suurempi maailmalla. Sen takia se oikeusvaltioperiaate oli mielestäni oikein valittu prioriteetti.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.31 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö on se, että Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokunnan kokoonpanoa muutettaisiin siten, että johtokuntaan ei enää kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämää jäsentä, vaan oikeusministeriö nimeäisi jatkossa johtokunnan jäsenistä nykyisen neljän sijasta viisi. Tälle perustelut ovat siinä, että tämä on nimenomaan näihin asioihin keskittyvä instituutti, Helsingin yliopiston alaisuudessa toimiva, ja tällä instituutilla on laissa erikseen säädetty valtakunnallinen tehtävä, eli instituutin tulee harjoittaa riippumatonta kriminologista ja muuta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön ja yhteiskunnan tietotarpeet, seurata ja analysoida rikollisuutta, rikollisuuden kontrollin ja seuraamusjärjestelmän toimintaa, oikeusoloja ja lainsäädännön vaikutuksia sekä raportoida niiden kehityspiirteistä ja myös ylläpitää laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavia tutkimusrekistereitä.

15.33 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Tähän hallituksen esitykseen, jonka ministeri oivallisesti esitteli, ei ole huomautettavaa, mutta tässä yhteydessä haluan lausua pari sanaa oikeuspolitiikan ja kriminologian tutkimuksesta.

Entinen oikeusministeri Antti Häkkinen tässä äskettäin totesi, että suomalaisessa oikeuspolitiikassa uhrin asema ja uhrin aseman korostaminen on jäänyt viimeisten vuosien, jopa vuosikymmenten, varrella liian vähälle, ja nimenomaan lähes kaikki uudistukset, joita oikeuspolitiikkaan on viimeisten vuosikymmenten aikana tehty, ovat korostaneet rikoksentekijän tai rikoksesta epäillyn oikeusturvan ja aseman parantamista. Näitä uudistuksia on lukuisia, ja jokainen voi ne helposti löytää.

Nyt kun viime aikoina on keskusteltu seksuaalirikoksista, niin huomasin, että eräät järjestöt ja tahot, jotka ajavat nimenomaan raiskauksien uhrien asemaa, totesivat, että raiskauksen uhrin asema suhteessa tekijään on hyvin heikko ja hyvin huono oikeusprosessis-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

sa. No tähän on totta, mutta ongelma on siinä, että se ei koske pelkästään raiskauksen uhreja vaan se koskee kaikkien rikoksien uhreja. Toivon, että jatkossa, kun oikeuspolitiikka ja kriminologiaa tutkitaan, niin pyritään, sanotaan nyt, viime vuosia selvästi enemmän kiinnittämään huomiota siihen, että nimenomaan rikoksen uhrin oikeuksia ja asemaa pyritäisiin vahvistamaan eikä käytännössä vahvistamaan jatkuvasti rikoksentekijän, rikoksesta epäillyn tai rikoksesta pidätetyn tai rikoksesta vangitun oikeuksia.

Totta kai joku voi sanoa, että eivät nämä ole toisiltaan pois, että voidaan vahvistaa tekijän asemaa ja voidaan vahvistaa uhrin asemaa, mutta käytännössä on kuitenkin niin — ja näin on myös Suomessa tapahtunut — että kun tätä tekijää ja hänen niin sanottuja perus- ja ihmisoikeuksiaan on jatkuvasti viimeisten vuosikymmenten aikana pyritty vahvistamaan ja korostamaan, pidätysaikoja lyhentämään ja niin edelleen ja niin edelleen, niin kyllä siinä on rikoksen selvittämisen intressi jäänyt toiseksi ja myös uhrin asema jäänyt toiseksi. Uhrin ja yhteiskunnan kannalta rikoksen selvittämisen intressi on hyvin tärkeä, eikä sitä voida kokonaan sivuuttaa silloin, kun kriminaalipolitiikkaa tutkitaan ja kun sitä kehitetään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.36 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin sivistysvaliokunnan puheenjohtajana esittelemään tämän mietinnön. — Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettua lakia. Laissa tarkennettaisiin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tiedonsaantioikeuksia. Kansalliselle koulutuksen arviointikeskukselle säädettäisiin oikeus saada lakisääteisten arviointitehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen tietoa muun muassa oppilaiden ja opiskelijoiden erityistä tukea koskevista päätöksistä, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa. Arviointiviranomaiselle on välttämätöntä voida luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muun muassa oppimistulosten arvioimiseksi.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, josta jäljempänä käytetään käsitettä ”arviointikeskus”, on itsenäinen ja riippumaton koulutuksen arviointiviranomainen, joka toimii Opetushallituksen erillisyyksikkönä. Arviointikeskus tuottaa arviointiin perustuvaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistä var-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

ten. Arviointikeskuksen lakisääteisenä tehtävänä on Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain mukaan toteuttaa koulutukseen ja varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja laissa säädetyn, määräajoin tehtävän arviointisuunnitelman mukaisesti.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi uusi säännös, 6 §, arviointikeskuksen tietojensaantioikeudesta. Ehdotuksen mukaan arviointikeskuksella on oikeus saada arviointinsa kohteena olevilta varhaiskasvatuksen järjestäjiltä ja tuottajilta, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä Opetushallitukselta välttämättömät tiedot lakisääteisten arviointitehtäviensä hoitamiseksi maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Oikeus saada salassa pidettäviä tietoja ei koske korkeakoulujen arviointia.

Hallituksen esityksen perusteluissa ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Muutama sana ensin tiedon tarpeesta:

Hallituksen esityksen mukaan arviointikeskus tarvitsee muun muassa lakisääteiseen oppimistulosten arviointiin kouluista ja oppilaitoksista tietoja oppilaiden ja opiskelijoiden erityisestä tuesta ja vastaavista oppimisen ja opetuksen arvioinnin kannalta välttämättömistä tiedoista, kuten esimerkiksi sijoittumisesta erityisoppilaitokseen tai erityisryhmään taikka opiskelusta yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Uskonnon ja elämäntietämystiedon oppimistulosten arviointi edellyttää myös tietoa uskonnosta, jonka opetukseen oppilas osallistuu. Voimassa olevat perusopetuslain ja lukiolain ja varhaiskasvatuslain säännökset sisältävät velvoitteen toimittaa tietoa arviointikeskukselle. Arviointikeskusta koskevassa laissa ei kuitenkaan säädetä keskuksen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä tietoa arviointitehtävän suorittamiseksi.

Sivistysvaliokunta korostaa, että arviointikeskus tuottaa merkittävää arviointiin perustuvaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämistä varten. Hallituksen esityksen mukaan arviointikeskuksen arviointien yksi keskeinen tavoite on osaltaan lisätä erilaisten oppijoiden tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja lapsen edun toteutumista. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että tuen tarpeessa olevien oppilaiden, esimerkiksi vammaisten lasten ja nuorten, opetusjärjestelyt ja oppimistulokset voidaan asianmukaisesti arvioida.

Mietinnössä — jos joku haluaa näitä tarkemmin katsoa — puhutaan henkilötietojen käsittelyn perusteista, ja tässä yhteydessä sivistysvaliokunta arvioi, että arviointikeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamisen mahdollistaminen on hyväksyttävä ja välttämätön peruste luovuttaa keskukselle salassa pidettäviä arkaluontoisia tietoja. Tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja esimerkiksi vammaisten lasten ja nuorten opetusjärjestelyt ja oppimistulokset tulee voida asianmukaisesti arvioida, eikä arviointeja voida toteuttaa ilman erityisten henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä. Lakisääteisen arviointitehtävän alkuvaiheessa tulee kuitenkin aina arvioida, onko arkaluontoisten tietojen käsittelylle riittävän painavat, välttämättömät perusteet, onko tietojen käsittely oikeassa suhteessa rekisteröityjen oikeuksiin ja ovatko käytössä riittävät laissa tarkoitetut suojatoimet. — Näin toteamme mietinnössä.

Vielä muutama sana tästä itse laista, kun me tätä jo muokkasimme jonkin verran asian tuntijakuulemisen perusteella:

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Hallituksen esityksessä salassapitosäännökset murtava tiedonsaantioikeus on sidottu lakisääteisten arviointitehtävien kannalta välttämättömiin lapsen, oppilaan tai opiskelijan saamaa varhaiskasvatusta, opetusta, koulutusta ja koulutus- ja varhaiskasvatuslainsäädännössä tarkoitettun tuen järjestämistä koskeviin tietoihin. Esityksen mukaan se, mitä välttämättömiin tietoihin laissa säädettyjen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen arviointitehtävien hoitamiseksi kuuluu, on pääsääntöisesti vakiintunut. Tietoja luovuttavalla opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjällä taikka tietoja valtakunnallisista opetuksen ja varhaiskasvatuksen tietovarannoista luovuttavalla Opetushallituksella voidaan hallituksen esityksen mukaan katsoa olevan mahdollisuudet riittävällä tavalla arvioida tietopyyntöjä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta.

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että säännöstä tulisi pyrkiä täsmentämään joko mahdollisimman täsmällisellä ja tarkkarajaisella luovutettavia arkaluontoisia tietoja koskevalla luetteloinnilla tai muilla soveltuvilla rajauksilla, jotka täsmentäisivät luovutettavien tietojen joukkoa ja luonnetta sekä toisaalta niitä tarkoituksia, joiden toteuttamiseksi erityyppisten tietojen luovuttaminen on välttämätöntä. Asiantuntijoiden mukaan näitä seikkoja on sinänsä kuvattu esityksen perusteluissa mutta ne eivät käy itse säännöksestä esiin.

Asiantuntijakuulemisessa on korostettu, että mitä täsmällisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä epätodennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Täsmällinen säännös antaa tietojen luovuttajalle paremman mahdollisuuden arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluontoisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. Sivistysvaliokunta ehdottaakin, että säännöstä täsmennetään luettelolla niistä asioista, joita koskevia tietoja arviointikeskuksella on oikeus saada. Näitä ovat henkilön tiedot osallistumisesta varhaiskasvatukseen tai opetukseen, tiedot varhaiskasvatuksen tai opetuksen laajuudesta ja järjestämistavoista, tiedot perusopetuslain 22 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä, lukiolain 37 §:ssä ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettun oppilaan tai opiskelijan oppimisen tai osaamisen arvioinnin tuloksista, tiedot kasvatusta tai opetusta varten laadituista päätöksistä ja suunnitelmista sekä tiedot varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettun tuen saamisesta ja sen järjestämistavoista.

Ehdotettu luettelo ei kuitenkaan voi olla täysin kattava, sillä se perustuu vain vallitsevaan näkemykseen arvioinnin tarpeesta ja arvioinnin kohteista. Nämä arvioinnin tarpeet voivat lyhyenkin ajan sisällä muuttua, ja siksi tänne jätettiin myöskin väljyyttä. Lisäksi voi yksittäisen arvioinnin yhteydessä nousta esiin välttämätön tarve saada sellaista tietoa, jota ei ole arviointia suunniteltaessa osattu ennakoita. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että arviointikeskus voi saada myös muita annettuun varhaiskasvatukseen, opetukseen tai tukeen liittyviä tietoja. Näiden täytyy kuitenkin olla arviointitehtävän suorittamiseksi välttämättömiä, ja luonteeltaan niiden tulee rinnastua edellä luettelossa tarkoitettuihin tietoihin.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Hallituksen esityksen perusteluissa on useammassa kohdassa tarkennettu, että arviointikeskukselle ehdotettu oikeus saada henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja ei mahdollista tietojen saamista esimerkiksi tuen järjestämisen taustalla olevista lääketieteellisistä arvioista. Tämä koskee esityksen mukaan myös psykologisia arviointeja, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilöiden asiakirjoja taikka muita oppilashuollon palveluiden asiakirjoja. Sivistysvaliokunta pitää tätä rajausta välttämättömänä ja tärkeänä ja ehdottaa pykälään lisättäväksi sitä koskevan uuden 2 momentin. Sen mukaan arviointikeskuksella ei ole oikeutta saada tietoa varhaiskasvatuksessa olevaa lasta, oppilasta tai opiskelijaa koskevista lääketieteellisistä tai psykologisista arvioinneista, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilöiden asiakirjoista taikka muista vastaavista salassa pidettävistä opiskeluhuollon palveluiden asiakirjoista.

Eri asiantuntijalausuntojen perusteella ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, sivistysvaliokunta ja oikeusministeriö yhdessä sitten muokanneet uusiksi tätä 6 §:ää. Sivistysvaliokunta ehdottaa siis pykälän otsikkoonkin muutosta mutta ennen kaikkea sen sisältöön, ja se voidaan tästä mietinnöstä sitten saada selville. — Kiitos.

15.46 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi uusi, laajennettu säännös arviointikeskuksen tietojensaantioikeudesta. Aivan kuten sivistysvaliokunnan puheenjohtaja esitteli, myös sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä joiltakin osin tarkennettuna.

Arviointikeskus tuottaa merkittävää arviointiin perustuvaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämistä varten. Arviointikeskuksen arviointien yksi keskeinen tavoite on osaltaan lisätä erilaisten oppijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ylipäättään lapsen edun toteutumista. Tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja esimerkiksi vammaisten lasten ja nuorten opetusjärjestelyt ja oppimistulokset on kyettävä tarpeellisilta kohdin arvioimaan.

Lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuuntainen ja -suhtainen päämääräänsä nähden. Sivistysvaliokunta arvioi, että esitetyllä lainmuutoksella on yleisen edun mukainen tavoite ja että se on oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Puhemies! On selvää, että lakisääteistä arviointitehtävää pohdittaessa tulee aina miettiä, onko arkaluontoisten tietojen käsittelylle riittävän painavat perusteet ja onko tietojen käsittely oikeassa suhteessa yksilön oikeuksiin nähden. Asiantuntijakuulemisissa, joita saimme sivistysvaliokunnassa kuulla, on esitetty, että säännöstä tulisi pyrkiä täydentämään mahdollisimman täsmällisellä ja tarkkarajaisella luetteloinnilla, jolla tarkennettaisiin luovutettavien, siis välttämättömien, tietojen joukkoa. Näitä seikkoja on sinänsä kyllä kuvattu perusteluissa, mutta ne eivät käy ilmi riittävän painavasti itse säännöksessä. Täsmällinen säännös antaa tietojen luovuttajalle paremman mahdollisuuden arvioida pyyntöä laillisten edellytysten kannalta.

Puhemies! Olisi siis viisasta, että säännöstä täsmennetään luettelolla tiedoista, joita arviointikeskuksella on oikeus saada. Näitä ovat juuri henkilön tiedot osallistumisesta varhaiskasvatukseen tai opetukseen, tiedot varhaiskasvatuksen tai opetuksen laajuudesta ja järjestämistavoista, tiedot oppilaan tai opiskelijan oppimisen ja osaamisen tuloksista, tiedot kasvatusta ja opetusta varten laadituista päätöksistä ja tiedot tuen saamisesta ja sen järjestämistavoista.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Hallituksen esityksen perusteluissa on useammassa kohdassa tarkennettu hyvin tärkeä seikka: arviointikeskukselle luovutettu oikeus ei mahdollista tiedon saamista tuen taustalla olevista lääketieteellisistä arvioista, ei myöskään psykologisista arvioinneista, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattilaisten asiakirjoista tai muista oppilashuollon palveluiden asiakirjoista. Tämä on erittäin tärkeä kohta huomioda. Juuri kuten valiokunnan puheenjohtaja sanoikin, myös sivistysvaliokunta pitää tätä rajausta välttämättömänä ja ehdottaa pykälään pientä hiontaa, jota valiokunnan puheenjohtaja esittelikin.

Puhemies! Lakiesitys pyrkii suoraviivaistamaan ja selkeyttämään tiedonsaantioikeuksia, jotka palvelevat ymmärrystä kasvatus- ja opetusmaailmasta. Se on hyvin kunniakas pyrkimys.

15.51 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi on edelleen koulutuksen ja oppimisen kärkimaita. Meidän tulee kehittää tätä hienoa koulujärjestelmäämme kokonaisuutena. Meillä on edelleen suuria haasteita ratkottavana, esimerkiksi nuorten syrjäytyminen. Siihen tarvitaan tutkittua ja analysoitua tietoa ja toiminnan arviointia, ja sen vuoksi tämä lainmuutos on tärkeä. Jotta voidaan kehittää, jotta voidaan arvioida, on oltava edellytykset tiedon keräämiseen.

Mihin me tarvitsemme Karvia? Kansallisen arviointikeskus Karvin tehtävänä on arvioida opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaa. Se arvioi oppimistuloksia, toteuttaa laatujärjestelmien auditointeja, tukee koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja niiden arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen yleistä arviointia. Tätä tarvitaan entistä enemmän, kun maailma muuttuu nopeasti. Tarvitaan systemaattista tiedonhankintaa. Karvin tulee jatkossakin toimia niin, että sen toiminta on riippumaton ulkopuolisista tahoista ja että se noudattaa kehittävän arvioinnin periaatetta ja viestii aktiivisesti arviointiensa tuloksista.

Joitakin asioita tietojen keräämisestä perustuslain näkökulmasta:

Hallituksen esityksessä on kysymys Karvin tiedonsaantioikeuksista. Keskkukselle säädetään oikeus saada lakisääteisten arviointitehtäviensä hoitamiseen välttämättömää tietoa maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Karvi tarvitsee näiden tehtäviensä hoitamiseen tietoa opiskelijoiden erityistä tukea koskevista päätöksistä, jotka sisältävät myös salassa pidettävää tietoa. Hallituksen on tarkoitus esimerkiksi kartoittaa ja selvittää erityisopetuksen ja inklusion toimivuutta, ja pidän tätä erittäin tärkeänä. Muun muassa tähän tarpeeseen lainmuutos vastaa.

Perustuslain näkökulmasta on tarpeen kerätä ainoastaan arvioinnin kannalta välttämättömää tietoa. On toimittava eettisesti. On hyvä, että tiedonkeruu ei mene oppilashuollon asiakirjoihin tai lääketieteen ja psykologian arviointeihin. Arviointikeskus tuottaa merkittävää tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluontoisten tietojen käsittely tulee rajata täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Sivistysvaliokunnassa totesimme, että lainmuutoksella on yleisen edun mukainen tavoite ja se on oikeasuhtainen päämäärään nähden.

Kuten valiokunnan puheenjohtaja edellä esitteli, sivistysvaliokunnan yksimielinen mietintö ehdottaa hallituksen esitykseen muutoksia, jotka ovat pääosin tarkentavia lisäyksiä. Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä oikein tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Karvi voi kerätä henkilötietoja varhaiskasvatukseen ja opetukseen osallistumisesta,

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

opetuksen laajuudesta ja järjestämistavoista, oppimisen ja osaamisen arvioinnin tuloksista sekä päätöksistä ja suunnitelmista tuen saamiseen ja järjestämistapoihin liittyen.

Toinen näkökulma tähän on tämä tietojen säilyttäminen: Perustuslakivaliokunta on todennut, että tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita. Mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta. Hallituksen esityksen mukaan arviointikeskus voi säilyttää tiedot niin kauan kuin se on välttämätöntä sen arvioinnin toteuttamiseksi, jota varten tiedot on kerätty ja jota varten tietoja käsitellään. Joskus on toki tarve tehdä tarkentavia analyyseja samasta aineistosta. Tämän jälkeen tiedot on tuhottava vuoden kuluessa.

Arvoisa puhemies! Tämä lainmuutos on kaiken kaikkiaan hyvin tarpeellinen. Laki lisää osaltaan erilaisten oppijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja lapsen edun toteutumista. Siksi kannatan sitä lämpimästi.

15.57 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on ainoa toimija, joka tuottaa kattavaa arviointitietoa koko koulutusjärjestelmästä. Se tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen tietoa muun muassa oppilaiden ja opiskelijoiden erityistä tukea koskevista päätöksistä, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa. Arviointiviranomaiselle on välttämätöntä voida luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muun muassa oppimistulosten arvioimiseksi. Arviointikeskus tarvitsee lakisääteiseen oppimistulosten arviointiin kouluista ja oppilaitoksista tietoja oppilaiden ja opiskelijoiden erityisestä tuesta ja vastaavista oppimisen ja opetuksen arvioinnin kannalta välttämättömistä tiedoista. Tämä kaikki edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeutta tukeen opetuksen järjestäjästä ja paikkakunnasta riippumatta. Näiden asioiden takia tämä lainmuutos on tärkeä toteuttaa.

15.58 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin työn merkitys suomalaiselle koulutuspolitiikalle on ollut jo merkittävä. Karvin tekemät lukuisat arviot ovat antaneet tietoa ja suosituksia poliittisen päätöksenteon eri tasoille sekä vahvistaneet näin koulutuksen laatua aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Yhteiskunnallista keskustelua synnyttäneet ja poliittisia toimiakin edistäneet arvioinnit ovat liittyneet esimerkiksi lukutaitoon, kielen oppimiseen sekä tyttöjen ja poikien välisiin oppimiseroihin. Karvin selvitykset ja arviot ovat nostaneet keskusteluun puutteita ja kehityskohtia suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Esimerkiksi alkuvuodesta Karvi julkaisi selvityksen, jonka mukaan ulkomaalaistaustaisten on vaikea päästä opiskelemaan suomalaisiin korkeakouluihin. Ero suomalaistaustaisten ja maahanmuuttajataustaisten välillä on huomattava, vaikka molemmat ryhmät olisivatkin käyneet peruskoulun ja toisen asteen Suomessa. Tämä selvitys antaa tärkeää tietoa muun muassa siitä, että koulutusjärjestelmämme ei tällä hetkellä pysty antamaan maahanmuuttajataustaisille yhtä hyviä valmiuksia korkeakouluopintoihin. Lisäksi selvitys kuvastaa toisen ja korkea-asteen nivelvaiheessa saadun tuen tärkeyttä ja korkeakoulujen hakukäytäntöjen ongelmallisuutta. Esimerkiksi noin neljänneksellä maahanmuuttajataustaisista hakijoista oli aikaisempi korkea-asteen tutkinto, mutta heidän muutettuaan Suomeen tutkinnon tunnustamisessa syntyi ongelmia. Arviointien perusteella Karvi antaa suosituksia niin poliittisille toimijoille kuin koulutuksen järjestäjille. Edellä mainitun selvityk-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

sen perusteella Karvi korosti suosituksissaan muun muassa kieliopintojen tukemista ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden tunnistamista korkeakouluissa, jotta mahdollinen tuki voitaisiin kohdentaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lakiesitys siis esittää, että Kansallisella koulutuksen arviointikeskuksella Karvilla olisi tiedonsaantioikeus oppilaiden ja opiskelijoiden erityistä tukea koskeviin päätöksiin, jotka sisältävät salassa pidettäviä tietoja. Lakiesitys ja siihen tehdyt muutokset ovat perusteltuja, sillä esimerkiksi koulujen oppimistulosten arvioinnissa tieto koululaisten tai opiskelijoiden erityisestä tuesta ja oppimisjärjestelyistä on arvioinnin kannalta oleellista. Itsenäisen ja riippumattoman toimijan arvoinnit kehittävät koko koulutusjärjestelmää. Meidän on syytä pitää tästäkin kiinni jatkossa ja tarjota lainsäädännön keinoin parhaat mahdolliset tiedot Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen työhön.

16.01 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva melko pienehkö lakiesitys tai lakimuutos on varsin järkevä ja kannatettava. Haluan kiittää sivistysvaliokunnan jäseniä, jotka puheenjohtajansa johdolla ovat tehneet hyvää työtä ja vieneet tätä eteenpäin ja omalta osaltaan sillä varmasti vahvistavat meidän koulutusjärjestelmäämme.

Nämä tietojenvaihdot ja tilastoinnit ovat aika kuuma peruna meillä yhteiskunnassa ja julkisella sektorilla. On erittäin tärkeä asia, että saadaan ajantasaista tilastotietoa ja tietoa siitä, mitä tapahtuu, ja että tietoja vaihdetaan, mutta toisaalta välillä tämä tilastointi ja tietojenkeruu koetaan monella toimialalla, oppilaitoksissa ja terveydenhuollossa, lisätyönä, joka vie aikaa osittain siltä varsinaiselta, oikealta tekemiseltä, mihin ne ammattilaiset ovat kouluttautuneet.

Puhemies! Vielä isompana ongelmana pidän sitä, että meillä on Suomessa aika vaikea tällä hetkellä viranomaisten vaihtaa tietoja keskenään. Siellä on tietysti varmaan ihan perusteltujakin palomuuureja asetettu, mutta ne menevät sitten vähän överiksi. Monta syrjäytynyttä voitaisiin auttaa, ihmisten terveyttä voitaisiin edistää ja jopa turvallisuutta vahvistaa sillä, että viranomaiset voisivat vaihtaa tietoja entistä paremmin keskenään. Tälle kyllä täytyy meidän porukalla täällä eduskunnassa jotakin tehdä.

Oman vaikeutensa tähän on tuonut EU:n tietosuojaa-asetus GDPR, joka on kyllä todella sekava, ja aina kukkakauppojen hautajaislistoista alkaen se herättää huolta, miten sitä täytyy soveltaa. Tämä GDPR on sillä lailla tosi ongelmallinen, että sehän on EU-asetus, ei direktiivi. Se on suoraan sovellettava asetusta joka EU-maassa, eikä sitä voida implementoida, tuoda kansalliseen lainsäädäntöön, omalla tavalla.

Puhemies! Toivottavasti myös muuhunkin tietojenvaihtoon kuin tämän arviointikeskuksen osalta löytyy jatkossa ratkaisuja, joilla sitten voidaan tehdä järkevää toimintaa meidän julkisella sektorilla.

16.03 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tuossa äsken, kun esittelin tätä, ajan puutteen vuoksi keskityin vain tuohon toiseen kokonaisuuteen, mitä muutettiin valiokunnassa, ja se oli nimenomaan se, että haluttiin tarkkarajaisuutta siihen, mitä tietoja voi kerätä, mitä arkaluontoisia tai luottamuksellisia tietoja voidaan arviointikeskuksesta käsin kysyä ja pyytää.

Mutta sitten oli toinen, mihin myöskin tehtiin muutos asiantuntijakuulemisen jälkeen, kun he halusivat, että myös tietojen säilyttämiseen tehdään tarkennuksia. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoituk-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

seen liittyviä perusteita. Perustuslakivaliokunta on myös korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröityjen oikeusturvasta.

Edellä todetun vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa pykälään uutta 3 momenttia arviointikeskuksen tämän pykälän nojalla saamien salassa pidettävien tietojen säilyttämisestä ja tuhoamisesta. Ehdotuksen mukaan arviointikeskus voi säilyttää tiedot niin kauan kuin on välttämätöntä sen arvioinnin toteuttamiseksi, jota varten tiedot on kerätty ja jota varten tietoja käsitellään. Tämän jälkeen tiedot on tuhottava yhden vuoden kuluessa. Aivan niin kuin täällä edustaja Kinnunen ansiokkaassa puheessaan totesi, on totta, että joissain tilanteissa tarvitaan sitten vielä vähän tietojen tarkistamista, mutta on kuitenkin hyvä, että siellä on joku takaraja, eli tiedot on tuhottava yhden vuoden kuluessa.

Nämä muutokset, mitkä tähän hallituksen esitykseen nyt tehtiin, eivät ole ihan pikkujuttuja. Se olivat aikamoinen muutos siihen, mitä oli alun perin, mutta tämä on hyvin ymmärrettävää siinä mielessä, että näiden arkaluontoisten asioiden ja luottamuksellisten tietojen saamiseksi on oltava tarkka, ja siitä syystä oli erittäin hyvä, että meillä oli esimerkiksi tietosuojavaltuutettu tässä apuna pohtimassa, mitä tälle pitää tehdä. Mielestäni tämä sai hyvän lopputuloksen, ja olen hyvin tyytyväinen, että nämä suhteellisen tärkeät ja isot muutokset tehtiin.

16.06 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Täytyi tuossa edustaja, rehtori Kivisaareltä varmistaa muutamia erityisopetuksen asioita, sillä hän on käyttänyt tuota opettajan tutkintoaan hieman lähempänä menneisyydessä kuin itse olen. Aikanaan hänen kanssaan saimme yhdessä opiskella arvokkaaseen luokanopettajan tehtävään, jota itsekin ennen kansanedustajan uraani sain tehdä.

Tämä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen asia oli esillä myös silloin, kun itse eduskuntaan tulin. Ensimmäisen kauden sain olla sivistysvaliokunnassa, ja nyt kun seuraillen aktiivisesti edelleen koulutuspolitiikan asioita, niin kiinnitin huomiota tähän asiaan, kun se valiokunnan käsittelyyn tuli nimenomaan näiden tietojen keräämisen ja tietojen käytön näkökulmasta. Sittenhän tässä oli valiokuntakäsittelyssä — niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Risikko esille toi — tehty tiettyjä tarkennuksia esimerkiksi näiden kerättyjen tietojen säilyttämisestä ja tämäläisyyksistä kysymyksistä. Sivistysvaliokunta on tehnyt hyvää työtä, ja on erittäin perusteltua, että myös näitä salassa pidettäviä asioita pystytään jatkossa keräämään ja käyttämään Karvin kautta meidän koulutusjärjestelmämme kehittämiseen ja parantamiseen entistä paremmaksi.

Yksi sellainen, joka erityisesti tämän uudistuksen jälkeen toivottavasti paranee ja tehostuu, on erityisopetuksen laadun ja toteutumisen seuraaminen, ja itse asiassa tässä tulemme usein sellaisiin kysymyksiin, että meidän lapset ovat hyvin erilaisessa asemassa erityisopetuksen näkökulmasta, jopa kuntien sisällä koulukohtaisesti mutta puhumattakaan tilanteesta erilaisissa kunnissa. Erityisopetusuudistuksessa sinänsä oli paljon ihan hyviä elementtejä ja vähintäänkin kauniita tavoitteita siitä, että jokainen voisi opiskella lähikoulussa ja mielellään siinä niin sanotussa perusopetusryhmässä tuettuna, mutta itse toivoisin, että meidän pitäisi kyllä ehkä pohtia uudemman kerran sitä, toteutuuko esimerkiksi lasten oikeus laadukkaaseen ja hyvään erityisopetukseen kaikissa tilanteissa tämän lain uudistamisen jälkeen. Esimerkiksi oikeus erityisopetukseen mielestäni pitäisi olla omassa lähikoulussa, ja tämä ainakaan pienemmissä kyläkouluissa ei toteudu, sillä silloin, kun tässä kolmiportaaisessa tuessa edetään ja tarvitaan vahvempaa tukea, usein nämä pienet kyläkoulut,

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

joissa on yksi tai kaksi tai kolme opettajaa, eivät pysty sitä antamaan ja silloin muutos saat-
taa ollakin se, että lapsi ei voi jatkaa opintoja omassa lähikoulussaan vaan hän tulee sitten
toisen, esimerkiksi isomman keskuskoulun yhteyteen, jossa erityisopetukseen pystytään
enemmän panostamaan. Toisaalta sitten itse toivoisin, että meidän lainsäädäntöön palau-
tettaisiin myös lasten oikeus pienryhmään erityisopetuksen kohdalla. Se on usein sellainen
kysymys, johon törmään tämän päivän vanhempien ja opettajien kanssa keskusteltaessa.

Arvoisa puhemies! Toinen, jonka haluan nostaa esille tässä Kansallisen koulutuksen ar-
viointikeskuksen asian käsittelyn yhteydessä, on koulutuksen saavutettavuus, ja toivon,
että sitä myös tutkittaisiin ja seurattaisiin tarkemmin. Meillä tällä hetkellä kouluverkko
harvenee sen myötä, että kaupungistuminen kiihtyy, ja silloin on syytä tutkia ja pohtia,
ovatko meidän lapset tasa-arvoisessa asemassa vaikkapa esiopetuksen ja peruskoulun osal-
ta, kun monien kohdalla koulumatkat vievät jo 6—7-vuotiaana tuon maksimiajan, kaksi ja
puoli tuntia. Itse pitäisin tärkeänä, että sitä arvioitaisiin uudemman kerran ja tämä kysy-
mys koulutuksen saavutettavuudesta otettaisiin tehokkaammin huomioon ja katsottaisiin,
että lähipalveluna pystyttäisiin jatkossa takaamaan kaikille lapsille vähintäänkin esiopetus
ja peruskoulu. Me olemme kokoomuksesta nostaneet esille valiokunnan puheenjohtaja Ri-
sikön johdolla myös sitä, tarvitaanko Suomeen tulevaisuudessa oma lähipalvelulaki, ja se
toivottavasti toteutuessaan myös käsittelee näitä kysymyksiä, joita tässä omassa puheen-
vuorossanikin sivusin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

16.11 Paula Risikko kok: Kiitoksia, täällä on hyviä puheenvuoroja käytetty. Täällä pu-
huttiin myöskin siitä, että esimerkiksi nuorten syrjäytymistä pystyttäisiin varmasti hoita-
maan paremmin, jos meillä olisi paremmin tietoja heidän tilanteistaan. Liian paljon me
olemme sen tietosuojaan takana. Ymmärrän sen oikein hyvin, mutta esimerkiksi jos ajatel-
laan, että jotain nuorta ihmistä on 50 eri henkilöä auttanut ja edelleen hän on syrjäytynyt,
niin kyllä siinä joku mättää.

Itse olen ollut sitä mieltä aina, että meidän pitäisi pyrkiä varhaisemmin puuttumaan.
Elikä kaikki nuoretkin pitäisi pelastaa jo lapsena. Sen tähden me tarvitsemme näitä tieto-
ja. Kokoomuksen kanta on, että nuori pitää pelastaa jo lapsena. Siitä syystä meidän pitää
saada tietoa arviointikeskuksenkin kautta, mutta myös sosiaali- ja terveydenhuollossa me
tarvitsemme tietoa poliisien, turvallisuusviranomaisten ja soten viranomaisten välillä. Sen
käynnistin silloin sisäministerinä ja olen tyytyväinen, että siitä on nyt linjaukset saatu. —
Kiitos.

16.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä sivistysvaliokunnan pu-
heenjohtaja edustaja Risikko käytti erinomaisen puheenvuoron siitä, kuinka ongelmalli-
nen tämä tietosuoja monella tapaa on.

Itse asiassa eilenhän tässä salissa keskustelimme työvoimahallinnon osalta tästä tieto-
suojusta ja siitä, minkälaisia vaikeuksia se on aiheuttanut esimerkiksi kuntien työllisyys-
palvelushenkilöstölle ja työllisyysviranomaisille, kun he eivät saa taas valtion viranomai-
selta elikkä TE-toimistolta tarvittavia tietoja. Tässä näkyy oikeastaan sama, ja silloin
kun puhutaan nuorista ihmisistä, lapsista, tämä on tietysti vielä vaikeampi asia, jos apu ei
ajoissa kohtaa sitä lasta tai nuorta, joka sitä tarvitsee.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Mitä tähän Karviin liittyviin tiedonsaantioikeuskysymyksiin tulee, niin hallituksen esitys on tosiaan hyvin tekninen ja varmasti oikein kannatettava. Sinänsähän tämä meidän opetuksen ja koulutuksen arviointi- ja valvontajärjestelmä on mielenkiintoinen, koska Karvin tehtävähän ei varsinaisesti ole valvoa sitä, että meidän koulutusjärjestelmässä toimitaan oikein, vaan sen tehtävä on arvioida, kuinka hyvin se koulutuspolitiikka ja ne tavoitteet, mitä me kouluille ja koulutusjärjestelmälle asetamme, toteutuvat. Sen sijaan avilla on tällainen valvontavastuu, mutta usein sitten yksittäisten koulujen tasolla nämä asiat saattavat olla vähän epäselviä. Aikaisemminhan, jos mennään historiassa vielä vähän kauemmaksi, meillähän oli nämä niin sanotut koulutarkastajat, ja sanotaanko, että sitä koulunpitoa ja opetusta valvottiin ylhäältä päin enemmän. Toki myös meidän vahvuutemme on se, että meidän opettajiin luotetaan ja opettajilla on moniin muihin maihin verrattuna isot vapaudet toteuttaa opetussuunnitelmaa omassa koulussa koulutoimen johdon ja rehtorin johdolla hyvin vapaasti, mutta sitten tässä koulukohtaiset erot saattavat muodostua aika suuriksi.

En missään nimessä ole esittämässä lisää valvontaa, mutta jossain määrin ja jollain aikavälillä olisi kuitenkin hyvä tarkastella, missä suhteessa toisiinsa meillä koulunpidon ja perusopetuksen arviointi ja valvonta ovat ja pitäisikö tätä järjestelmää jollakin tavalla muokata, jotta päästäisiin jatkossa entistä parempiin tuloksiin, mitä tulee sitten opetukseen ja koulutukseen ja sen tarpeellisen sivistyksen ja osaamisen hankkimiseen, mitä kaikki lapset ja nuoret tarvitsevat.

16.15 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä hyvässä ja tasokkaassa keskustelussa on monta kertaa tullut esiin, tämä esitys on oikein hyvä. Se tarttuu erittäin tärkeään asiaan eli tehostaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa nimenomaan lapsen ja nuoren edun nimissä.

Puhemies! Edustaja Kurvinen nosti kyllä erittäin tärkeän asian esille huomioidessaan sen, että koulutuskentällä, erityisesti perusopetuskentällä, edelleen on ongelmia eri viranomaistahojen välisessä tiedonvaihdossa. Puhun siis opetustoimesta, sosiaalitoimesta ja terveydenhuollosta. Aika usein käy niin, että kun lapsen haasteita aletaan käsitellä, näillä kolmella kyseisellä taholla ikään kuin aloitetaan lasten haasteiden edessä aina alusta, kun tieto tietyistä asioista olisi jo olemassa koululla, kun tieto joistakin asioista olisi jo olemassa sosiaalihuollolla, ja niin edelleen. Eli sitä kehää kierrätetään ja pyöritetään joka taholla edelleen vähän turhaan sektoriajattelun kautta, ei niinkään moniammatillisen ajattelun ja tietojenvaihdon kannalta. Toki asiassa on menty eteenpäin, mutta tämä on edelleenkin tällainen arkihavainto tuolta ruohonjuuritason elintärkeästä kentästä.

Toinen asia, puhemies, tähän liittyen on tällainen pieni kummallisuus yksilöllisessä oppilashuollossa, jossa lähtökohtana on se, että kun tarkastellaan lapsen yksilöllistä asiaa, tarvitaan suostumus sekä siltä pieneltä lapselta että vanhemmalta. Sinänsä tässä on ymmärrettäviä asioita, mutta toisinaan törmätään ongelmaan, joka on se, että sitä suostumusta ei anneta, eli lapsi ei anna siihen suostumusta tai vanhempi ei anna suostumusta tai kumpikaan taho ei anna suostumusta. Tällöin oppilashuollossa törmätään siihen ongelmaan, että mitäs nyt, mikä on tällöin vaihtoehto alkaa pohtia ja käsitellä siihen lapsen haasteeseen liittyviä kiistattomia ongelmia, ja, puhemies, aivan liian usein joudutaan turvaamaan siihen, että lapsesta on tehtävä lastensuojeluilmoitus, jolloin jollakin tavalla päästään käsiksi valitseviin ongelmiin. Että tämä on tällainen, että tässä suostumuskysymyksessä on ymmärrettäviä puolia ja niin edelleen mutta toisinaan se estää tai ainakin hankaloittaa lapsen apua.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

16.18 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu hyviä asioita tästä erityisestä tuesta, ja tämäkin lainmuutos auttaa asioiden analyysia. Olen edustaja Heinosen kanssa vähän eri mieltä kyläkouluista, koska sielläkin, jos riittävästi resursseja on ja kohdennetaan, kyllä pystytään kolmiportaisesta tuesta huolehtimaan, [Timo Heinosen välihuuto] mutta joissakin tilanteissa näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Pienryhmiä ei sinänsä ole virallisesti lakkautettu, vaan kunnat ovat tehneet erilaisia ratkaisuja, osin taloudellisista syistä. Tämä ajatus inkluusiosta eli kaikki mukaan ottavasta koulusta ei rajaa pois pienryhmiä, mutta se on joillakin paikkakunnilla niin tulkittu.

Tässä on puhuttu myöskin tästä mahdollisesta lisätyömäärästä, kun kerätään tietoa vaikka tästä tuesta analysointia varten. Onkin tärkeää, että me kehitämme digitaalisia menetelmiä, jotka auttaisivat tiedonkeruuta. Edustaja Kurvinen nosti tämän tietosuoja-asetuksen myöskin keskusteluun, ja on tärkeää, että se ei kahlitse liikaa meidän tiedonvälittämistä. Mielessä on monialainen yhteistyö, johon viittasi myöskin edustaja Kivisaari edellisessä puheenvuorossa: kun kehitämme perhekeskuksia sote-keskusten osana, niin siellä tulisi raivata tietä tällaisilta tiedon esteiltä ja edistää kaikin tavoin sitä, että viranomaiset saavat riittävän tietomäärän voidakseen auttaa lapsia ja nuoria.

16.20 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys luo nähdäkseni pohjaa laadukkaan koulutuksen kehittämiseksi. Me olemme laittaneet tällä hallituksella merkittävän, sievoisen summan rahaa koulutuksen kehittämiseen, ja on tärkeää, että myös valvotaan ja edesautetaan, että se menee laadukkaan koulutuksen kehittämiseen.

Olen kommentoinut jo aikaisemmin tämän hallituksen esityksen merkittävyyttä koulutuksen kehittämisen näkökulmasta. Koulutus Suomessa on huippulaatuista, ja niin pitääkin olla. Sen eteen me teemme töitä täälläkin talossa päivittäin. Vahvuutemme on ehdottomasti tasalaatuisuus, ja myös Karvillä on merkittävä rooli siinä, että koulutus myös jatkossa on tasalaatuista läpi Suomen, on sitten kylissä tai kaupungeissa tai minkälaisista lähtökohdista ponnistaakin. Viime vuosina olemme nähneet myös huolestuttavaa kehitystä, ja pidän erittäin hyvänä sitä, että nyt lisätään näitä tiedonsaantioikeuksia koulutusta arvioivalle taholle, jotta saamme sitten myös oikeaa tietoa jatkossa tämän koulutuksen kehittämisen tueksi. Ilman tätä lain korjausta esimerkiksi tieto erityisen tuen tarpeesta ja tuen saamisesta ei liiku nähdäkseni riittävällä tasolla, jotta lasten parasta voitaisiin valvoa.

Edustaja ja valiokunnan puheenjohtaja Risikko piti hyvän puheenvuoron siitä, millä tavalla tieto myös rajoittaa, mutta itse näen, että tässä hallituksen esityksessä me nyt raotamme siinä määrin näitä tietosuoja-asioita, että saamme koulutusta kehitettyä jatkossa vieläkin paremmin. Sivistysvaliokunta, jossa minäkin istun, pitää erittäin tärkeänä, että tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja esimerkiksi vammaisten lasten ja nuorten opetusjärjestelyt ja oppimistulokset voidaan asianmukaisesti arvioida jatkossa.

Tällä kertaa keskityn myös lasten oikeuksiin: Näen, että alkuperäinen hallituksen esitys ei ollut riittävän täsmällinen lasten tietosuojan kannalta, ja sen takia olemme valiokunnassa sitä nyt täsmentäneet myös lasten oikeuksien kannalta, niin että emme jaa sellaista tietoa, johon ei ole mahdollisuutta tai joka olisi lapsen kehityksen ja kasvun kannalta haitallista. Tässähän ei nyt jaeta esimerkiksi sairaalakertomuksia tai sote-puolen tietoa sillä tavalla, että se voisi olla lapselle haitallista.

Toivon, että eduskunta hyväksyy tämän lakiehdotuksen mutta huomioi, että sitä on täsmennetty valiokunnassa lapsen oikeuksia ajatellen.

16.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen nosti aivan oikein esille tietojenvaihdon hankaluuden, mikä oikeastaan alalla kuin alalla tällä hetkellä usein heikentää sekä työn tehoa että laatua. Sama tilanne ja tällaiset tulkinnat tietosuojasta ovat olleet usein myös oppilashuoltoryhmissä esillä. Tässä edustaja Kivisaari kertoi jo enemmän siitä, kuinka tämä monialaisen yhteistyön hankaluus monesti on siellä edessä ja haittaa sitä oppilaan saamaa tukea tai ainakin hidastaa sitä prosessia. Olen yhtä mieltä siitä, että tämä on semmoinen, mitä meidän pitää jatkossa edelleen tarkastella ja katsoa, mitä siihen voitaisiin tehdä.

No, sama tulkintakysymys on ollut haasteena myös tässä erityisen tuen kohdentamisessa, jonka edustaja Heinonen nosti esiin. Kolmiportaisen tuen ajatus on ollut se, että jokainen lapsi saa itselleen parhaiten soveltuvaa tukea ja saa sitä mahdollisimman lähellä ja mahdollisesti siellä omassa koulussaan tai oppilaitoksessaan, ja minä sanoisin, että nimenomaan resurssikysymysten takia se ei ole onnistunut. Suurissa kaupungeissa on tehty sitä, että on yhdistetty isompia ryhmiä ja otettu muutama opettaja sitten sinne isoon ryhmään, mikä voi aiheuttaa sen, että keskittymisvaikeuksinen oppilas ei hyödy siitä, vaikka saisiikin tukea sinne ryhmään. Toisaalta sitten pienillä paikkakunnilla on voinut joutua siirtymään pidempiä matkoja kotoa sen tuen perässä. Tämä resurssikysymys on se, mikä tässä pitää ratkoa ensisijaisesti, jotta se lapsen etu toteutuu.

No, edustaja Honkonen nosti esiin opettajien vapauden. En lähtisi tällaista valvontajärjestelmää meille yhtään enempää kehittämään. Luotan siihen, että suomalaiset opettajat osaavat ja ovat vahvoja ja asiantuntevia siinä omassa kasvatustieteiden alassaan. Se, mikä nähdäkseni voisi olla tarpeen — ja tämäkin johtuu kuntien resurssitilanteesta, siitä että siellä tehostetaan työtä niin paljon, että siitä ne laadun heikkoudet ehkä ennemmin tulevat — on se, että täällä keskusteltu henkilöstömitoitus pitäisi jatkossa miettiä koskemaan myös muita kuin terveydenhuollon aloja. Sitä saatetaan jatkossa tarvita myös opetuksessa. Ja toinen, missä valvontaa ehkä tarvitaan lisää, on oppimisympäristöt ja koulujen sisäilmatilanne.

16.25 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan edustaja Hopsu tässä käytti todella hyvän puheenvuoron edellä. Mitä tulee tähän valvontaan, niin en suinkaan esittänyt aikaisemmin, että koulumme tarvitsisivat siinä mielessä enemmän valvontaa tai että opettajat tarvitsisivat enemmän valvontaa, mutta ajattelen, että joskus on niin, että jos tällaisia normeja on olemassa, ne saattavat olla myös eräänlainen turva sille opettajalle silloin kun resursseja on liian vähän. Siitähän tässä hoivahenkilöstömitoituksessakin itse asiassa on kyse, että on tietynlainen turva sille henkilöstölle, että he saavat tehdä työnsä rauhassa, oli se menetelmä sitten mikä hyvänsä. En ota siihen kantaa, että tällaista valvontajärjestelmää tarvittaisiin, mutta joka tapauksessa tätä rajankäyntiä on syytä selkeyttää.

Pyysin tämän puheenvuoron, kun edellä edustaja Kivisaari ja muut kävivät todella asiantuntevasti läpi näitä eri vaiheita ja portaita, kuinka saadaan ongelmissa olevalle oppilaalle tarvittavaa tukea, oli se sitten sosiaalipalveluja tai nuorisopalveluja tai koulupsykologi tai muita, oli kyse mistä hyvänsä. Meillä on iso puute se, että meillä ei pystytty yhteiskunnan erilaisissa tukipalveluissa näkemään ihmistä kokonaisuutena, vaan aina on ikään kuin erikseen sosiaalityö ja sitten on erikseen terveydenhuolto ja erikseen se koulun puitteissa annettava tuki ja nuorisotyö. Kun pystyttäisiin näkemään ihminen kokonaisvaltaisesti, ennen kaikkea lapsi ja nuori, niin saataisiin varmasti paljon parempia tuloksia aikaiseksi

myös sen tuen osalta, mitä sitten siellä koulutusjärjestelmän piirissä pystytään lapselle ja nuorelle antamaan.

16.27 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä käytän puheenvuoron. — Täällä on käyty todella hyvää keskustelua. Itse pidän tärkeänä tätä lainsäädäntöä ja sitä, että se on tarkkarajaista, ja tätä saatiin vielä paremmaksi. Mutta pidän kaiken kaikkiaan sitä arviointia ja tutkittua tietoa todella tärkeänä. Siitä syystä meillä on aikoinansa Karvi, arviointikeskus, perustettu, että me saisimme myös koulutuksen puolelta tutkittua tietoa päätöksenteon perustaksi. On kuitenkin aina tärkeää, että me pitäydymme tutkitussa tiedossa emmekä vain mututuntumassa.

Se, mistä nyt tällä hetkellä sitä tutkittua tietoa kyllä tarvittaisiin, kun kuuntelee opettajien huolta, on tämä kolmiportainen erityinen tuki ja yleensäkin tukitoimet. Tämä kolmiportaisuus on osoittautunut hyvin monimutkaiseksi ja byrokraattiseksi, ja senhän tunnisti Opetushallituksenkin edustaja tuolla meidän suullisessa kuulemisessa, kun puhuimme kansalaisaloitteista viime viikolla.

Täytyy myöntää, että toinen sellainen tärkeä asia liittyen erityiseen tukeen on tämä inklusio, josta viime vuosina on ymmärretty, että se ei ihan niin hyvä idea ollutkaan. Eliikkä kun on erityistä tukea tarvitseva lapsi, niin hän ei välttämättä hyödy siitä, että hän on isoissa ryhmissä. Hän tarvitsee usein sellaista pientä ryhmää ja nimenomaan niin kuin räätälöityjä tukimuotoja.

Kaiken kaikkiaan pidän tärkeänä sitä, että ihmisen hyvää ja turvallisuutta voidaan edistää tutkitun tiedon avulla, ja kannatan tietojen välittämistä, mutta pitää aina muistaa se tietosuojakin. Joskus se saattaa mennä vähän överiksi, mutta kyllä aina vetoan siihen, mitä tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio viisaasti on sanonut, että mikään tietosuoja ei estä auttamasta ihmistä, ja se meidän pitää aina muistaa. Mutta aina me välillä sitten törmäämme joko väärään tulkintaan tai sitten siihen, että se lain kirjain on väärä, ja sitten sitä pitää muuttaa. Toivon, että viranomaiset tekisivät yhteistyötä tietosuojasäännöksistä huolimatta.

16.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Ehkä tässä keskustelussa olemme jo menneet vähän siihen, mitä Karvi voisi tutkia ja selvittää, ja se on äärimmäisen tärkeätä ja tervetullutta. Erityisesti erityisopetus on tässä keskustelussa noussut esille. [Aki Lindén: Ei vielä kovin paljon ole menty siihen!] — No aika monessa puheenvuorossa, siis paikalliolijoista yli puolet ovat puhuneet tästä asiasta. [Aki Lindén: Kyllä!] Tietysti ei meistä kahdestasadasta täällä nyt ole kuin kymmenen paikalla.

Arvoisa puhemies! Tiedän sen, edustaja Kinnunen, että totta kai kyläkouluille voidaan palkata koulupsykologit, erityisluokanopettajat, puheterapeutit, mutta en tiedä kovin montaa kyläkoulua, millä näitä olisi, että olisi niin isot resurssit kunnilla, että ne pystyisivät kyläkouluille palkkaamaan erityisen lapsen tarvitsemat ammattilaiset. Silloin kyllä arki on valitettavasti se, että kun tarvitaan sitä kolmiportaisen tuen vahvinta tukea, niin usein lapsen lähikoulu muuttuu toiseksi kouluksi. Itse toivoisin, että jonkin verran selvitetäisiin ja tutkittaisiin nimenomaan tätä, miten erityisopetus tänä päivänä on esimerkiksi kyläkouluilla mahdollista toteuttaa.

Sitten tämä pienryhmäasia: Tiedän hyvin, edustaja Kinnunen, että ei sitä laissa ole tietenkään kielletty. Mutta en tiedä kovinkaan montaa kyläkoulua, missä normaalien opetusryhmien lisäksi olisi vielä oma pienryhmä. Todennäköisesti se on ihan taloudellinen kysymys valtaosassa, ja silloin edessä on usein se, että sisarukset joutuvat eri kouluihin. Tämä

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

on arkipäivää tämän päivän Suomessa. Mutta sitten — mihin valiokunnan puheenjohtaja kiinnitti huomion — meillä on myös isompia kouluja, joissa ei ole riittävästi pienopetusryhmiä tai pienryhmiä erityisopetuksessa. Se on varmasti rahakysymys, ja osassa todetaan niin, että on helpompi hoitaa se erityisoppilas myös siinä isossa ryhmässä häntä jonkin verran tukien tai häntä enemmänkin tukien, mutta itse tuossa omassa varsinaisessa puheenvuorossani peräänkuulutin sitä, että haluaisin, että meillä laissa olisi lapsilla oikeus myös pienryhmään. Tiedän, että sitä tänä päivänä osa lapsista tarvitsisi ja heille sitä toivottaisiin, mutta kunnat eivät sitä mahdollista.

16.32 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen tiedän olevan jo koulutuksensakin ja taustansa takia koulutusalan ja sivistysalan osaja. Siltikin nostan muuttaman asian tästä puheenvuorosta.

Huolesi kyläkouluista on tarpeellinen ja oikea, mutta vähintään yhtä huolissani olen tällaisesta erityislapsesta siellä suuressa, valtavassa jättikoulussa — eli sen rinnastaminen, että kyläkoulut tai isommat koulut pienryhmäoppilaan kannalta ovat samoissa haasteissa, olkoonpa se koulun koko mikä tahansa. Myöskin korostan sitä, että erityinen tuki ei ole yhtä suuri kuin pienluokka, vaan nykykoulumaailmassa jo inklusioajatteluunkin liittyen varsin usein tällaisen erityisen tuen oppilas on siellä yleisopetuksen joukossa. [Timo Heinosen välihuuto] — Kyllä, kyllä, nimenomaan, ja tämä ajattelu omassakin puheenvuorossanne oli varsin älykäs ja kirkas. Nimenomaan kyse on lapsen oikeudesta pienluokkaan ja pienryhmään, jota inklusioajattelu ei valitettavasti ole aina tunnistanut. [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Kun tämä kolmiportainen tuki, jossa on äärimmäisen paljon hyviä asioita, tuli vajaa kymmenen vuotta sitten, niin keskusteluissa ja perusteluissa esitettiin, että kun näitä pienluokkia ajetaan alas, niin resurssit siirtyvät sinne yleisopetuksen puolelle. Valitettavasti tätä resurssisiirtymää ei koskaan tapahtunut, ja sen takia ja siitä syystä koulut ovat tässä inklusioomaisessa ajattelussa, jossa pienryhmien lukumäärää on vähennetty ja samaan aikaan resurssit ovat kokonaisarviossa vähentyneet. Sen takia koulumaailmassa ollaan tuen muotojen ja tuen resursoinnin osalta varsin usein vakavissakin ongelmissa, puhumattaakaan siitä, että tässä toteutuisi lapsen etu ja oikeus. [Timo Heinonen: Olemme tismalleen samaa mieltä!]

16.35 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Minulla ei ole opettajataustaa, mutta olen äiti ja olen kuntapäättäjä. Olen nyt kansanedustajan roolissa kiertänyt aika paljon maakuntien eri kouluissa, olen ollut alakouluissa, yläkouluissa ja lukioilla, ja lähinnä olen puurakentamisen tiimoilta katsonut koulurakennuksia mutta toki paljon jutellut oppilaitten ja opettajien kanssa ja kertonut siellä myös kansanedustajan työstä.

Täytyy kyllä sanoa, että tämä kaikki mukaan ottava koulujärjestelmä oikeastaan jakaa melkein kahtia myös opettajakunnan. Se on semmoinen asia, mikä on tullut esille oikeastaan ihan jokaisessa koulussa, missä olen käynyt. Voisi sanoa, että noin puolet opettajista on ollut puolesta ja puolet opettajista on ollut vastaan. Opettajilla on ollut huoli toki siitä oppilaasta, kellä olisi tarve pienryhmälle, mutta siellä on ollut huoli myös luokan työrauhasta ja siitä, miten he pärjäävät siellä opettajina. Kun sitä keskustelua ollaan sitten käyty siellä, niin oikeastaan se tarve on kulminoinut avustavaan henkilökuntaan ja kouluavustajien määrään siellä isossa luokassa. Siitä ollaankin sitten päästy kuntatalouteen, ja sitten on lähdetty miettimään, minkä takia siellä omassa kunnassa ei ole voitu asioita järjestää

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

parhaalla mahdollisella tavalla. Kyllä se näin on, että vaikka miten hienoja ja hyviä laki-esityksiä tehtailtaisiin täällä eduskunnassa, niin on oltava resurssit kunnassa sitten toteuttaa ne. Eli ilman rahaahan ne eivät toteudu. Itse olen huolissani myös siitä, että kuntatalous sitten tavallaan laittaa meidän lapset ja nuoret eriarvoiseen asemaankin. Niissä kunnissa, missä on resursseja laittaa, ehkä lapsetkin sitten pärjäävät paremmin, ja tässä ei kyllä tasa-arvo tule toteutumaan meidän maassa, ja tähän pitäisi kiinnittää huomiota.

16.37 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskustelu on mennyt jo aika kauas alkuperäisestä hallituksen esityksestä, mutta muutamalla sanalla kommentoin tätä ajankohtaista keskusteluamme koulujen arjesta, joka on varsin oleellinen tähän kohtaan.

Kyttämisen sijaan koulumaailmassa luottamuksella tulee olla sijaa. Olen vahvasti sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys ei aja siihen, että me lähtisimme kyttämään, vaan se pikemminkin mahdollistaa koulutuksen kehittämisen tiedolla eli tiedon keräämisen niin, että koulutusta kehitetään oikeaan suuntaan.

Muun muassa edustaja Kurvinen ja edustaja Hopsu nostivat esiin tietojenvaihdon vaikeuden. Eli lapsen tai nuoren elämässä on muutakin kuin luokkahuone: Siellä on harrastuksia — toivottavasti kaikilla lapsilla ja nuorilla on harrastuksia, ja jos ei ole, niin tämä hallitus tekee töitä sen eteen, että jatkossa kaikilla on, jotta on muitakin paikkoja oppia. Sitteen on sosiaali- ja terveystalouden asiakkuuksia mahdollisesti — kun tässä puhuttiin ansiokkaasti esimerkiksi tuentarpeista lapsista, niin monella heistä on jonkinlaista tarvetta sosiaali- ja terveystalouden puolelle. Siitä koostuu lapsen ympärille tällainen monialainen ryhmä, jonka pitäisi yhdessä keskustella lapsen parhaasta.

Me usein vetoamme siihen, että tietosuoja ei salli lapsen tietojen jakamista näiden lapsen lähellä olevien aikuisten kesken, mutta todellisuudessa esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa on jo kokeiltu sitä, että istutaan saman pöydän ääreen ja keskustellaan yhden lapsen tai nuoren asioista. Jo nykyinenkin lainsäädäntö mahdollistaa melko paljon yhteistä keskustelua pöydän ääressä, ainakin jos siihen on lapsen tai nuoren lupa. Tämä monialainen oppilashuoltoryhmäkäytäntö on lapsi- ja perhepalveluissa ponnistettu, ja toivon, että nyt myös Karvin osalta keskitytään siihen, miten se toimii tällä hetkellä ja voisiko tätä monialaista oppilashuoltoryhmäkäytäntöä viedä ihan pakolliseksi joka paikassa, niin että lapsi saisi ansaitsemaansa tukea ympärilleen.

Olen erittäin huolissani myös siitä, että kun näitä tuen päätöksiä tehdään, kun tehdään lapsen ja nuoren tulevaisuuteen liittyviä päätöksiä, niin kuullaanko meillä riittävästi lasta ja nuorta itseänsä ja otetaanko meillä tosissaan huomioon lapsen vanhempien näkemykset. Se on varmasti tätä resurssien riittämättömyyttä, mutta tuntuu siltä, että monesti koulun arjessa tämä kuuleminen jää vielä lapsenkenkiin, ja siihen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Onneksi nyt annetaan 29 miljoonaa lisää resurssia oppilashuollon kehittämiseen, [Puhemies koputtaa] niin että myös tähän prosessiin on aikaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi totesi puheenvuoronsa aluksi tämän nyt käynnissä olevan keskustelun lipsahaneen varsin kauas tästä aiheesta eli hallituksen esityksestä. Edellytän, että seuraavat puheenvuorot palauttavat keskustelun siihen, mistä kuuluukin keskustella, ja edustaja Kinnunen näyttää mallia.

16.40 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos luottamuksesta. [Naurua] — Edustaja Hopsu nosti esille avoimet oppimisympäristöt, ja tässä on yksi tehtävä Karvil-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

le, nimittäin tämä lakimuutos mahdollistaa sen, että saadaan tietoa niistä lapsista ja nuorista, jotka saavat kolmiportaista tukea; miten he toimivat ja onnistuvat esimerkiksi näissä avoimissa oppimisympäristöissä. Eli tämä on todella tärkeä lakimuutos, jotta niitä tärkeitä asioita, joita täällä keskustelussa on nostettu esille, Karvi pääsee toteuttamaan.

Täällä nostettiin esille myöskin inklusion toimivuus erilaisissa kouluissa. En malta olla sanomatta, että suuri ei ole aina kaunista. Ongelmia on niin pienissä kuin suurissakin kouluissa, mutta tässä on yksi hyvä tutkimuskohde Karville. Itse olen todella ylpeä siitä, että paikkakunnallani Reisjärvellä on juuri tehty puinen, terveellinen koulu, jossa on kaksi sarjaa ja opettajat tekevät yhdessä työtä ja erityisopettaja tukee ja välillä laitetaan seinät paikalleen ja välillä ne otetaan pois ja myös pienryhmät toimivat.

16.42 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Karvin työ on tärkeää, ja sitä pitää ehdottomasti tukea kaikin mahdollisin keinoin, niin kuin tässä lainsäädännössäkin halutaan tiedonsaantia helpottaa ja tiedonsaantioikeutta laajentaa, ja myös resurssien täytyy olla tietysti riittävät. Silloin tullaan tietysti siihen tilanteeseen, että täytyy tutkia niitä kohteita, joissa erityisesti on tällaisia tilanteita, että meidän peruskoulu ei esimerkiksi enää olekaan tasa-arvoinen saavutettavuuden taikka näiden erityisen tuen tai lahjakkaiden lasten oppimismahdollisuuksien näkökulmasta. Minun mielestäni siinä vaiheessa keskustelua, kun olimme vähän harhautuneet itse kukin laveammalle tielle, niin edustaja Huttunen nosti hyvin oleellisen kysymyksen esille todeten, että noin suurin piirtein puolet opettajista on vastaan ja puolet puolesta. Se kertoo nimenomaan siitä, että resurssit ovat hyvin erilaisia eri kunnissa, eri kaupungeissa, jopa eri koulujen kesken. Tässä on itse asiassa minun mielestäni se tämän keskustelun iso Karvillekin menevä tervehdys, että tarttukaa tähän, selvittäkää ja tutkikaa, millä tavalla meidän peruskoulu tänä päivänä toimii, onko se tasa-arvoinen esimerkiksi saavutettavuuden näkökulmasta.

Kun edustaja, rehtori Kivisaari tuossa käytti puheenvuoron, siitä saattoi saada sellaisen kuvan, että me Hämeenlinnan OKL:n kasvatteina olisimme olleet tässä jollain tavalla eri mieltä, mutta emme, vaan me olemme tismalleen samaa mieltä, eli näitä ongelmia on sekä pienissä että isoissa kouluissa. Itse halusin nimenomaan avata tätä problematiikkaa, mikä tällä hetkellä ehkä kärjistyy sen myötä, että meillä kaupungistuminen kiihtyy ja kouluverkko tiivistyy.

Pysyn seuraavassa vielä astetta paremmin aiheessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa.

16.44 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, jonka mietintöä nyt käsittelemme, on siis kysymys Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tiedonsaantioikeudesta näiden salassapitosääntöjen estämättä, ja vaikka keskustelu on ehkä ollut hiukan laveaa, niin mielestäni tässä on kuitenkin nostettu esiin niitä tärkeitä näkökohtia, joita arviointikeskuksen on syytä jatkossa selvittää — esimerkiksi tämä kysymys, jonka edustaja Kemppi nosti esiin moniammatillisen yhteistyön tarpeesta. Jos ajatellaan vaikkapa koulukiusaamista ilmiönä, joka monista hankkeista, esimerkiksi Kiva Koulu -hankkeesta, huolimatta on edelleenkin erittäin sitkeä ongelma, niin siinä todellakin tarvitaan tätä monialaista yhteistyötä, ja on tärkeää myös, että Kansallinen koulutuksen arviointikeskus saa tietoja niiden oppilaiden tilanteesta, jotka ovat koulukiusaamisen kohteeksi joutu-

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

neet, jotta voidaan kehittää sellaisia käytäntöjä, joilla pystytään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa näihin ongelmiin puuttumaan.

Tästä moniammatillisesta yhteistyöstä nostan yhden ongelman esiin: Tällaisissa vakavissa tilanteissa, joissa voidaan puhua jopa oppilaaseen kohdistuneista rikoksista, on käytetty Ankkuri-toimintaa, joka on moniammatillista yhteistyötä, mutta käytännössä yhteistyö koulun ja Ankkuri-tiimin välillä on ollut ongelmallista, eli käytännössä se niissä tilanteissa, joita itse olen sivusta joutunut seuraamaan, ei ole toiminut. Ajattelen, että esimerkiksi tähän olisi hyvä tässä arvioinnissa kiinnittää huomiota.

Erityisoppilaitten integraatiosta haluan sen verran sanoa, että sehän on kaunis ajatus, että erityistä tukea tarvitsevia oppilaita voitaisiin integroida yleisopetukseen, mutta siihen on silloin ehdottomasti osoitettava riittävät resurssit. Sitten toisaalta on niitä lapsia, joille on ehdottomasti parempi se oma pienryhmäopetus, ja siihenkin oikeus tulisi olla.

16.47 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kutkuttaisi itseänikin puhua hyvin laveasti aiheesta, mutta kun jo kerroin, että pysymme tiukasti tässä, en ota kantaa nyt tässä kohtaa inkluusioon tai kyläkouluihin, vaikka ne ovatkin lähellä sydäntäni.

Tässä hallituksen esityksessä kuitenkin kyse on tietosuojasta ja sen laajentamisesta koulutuksen arviointiin liittyen. Valiokunnan puheenjohtaja piti aikaisemmin erittäin hyvän puheenvuoron, missä hän korosti myös tietosuojan hankaluuksia. Kaiken kaikkiaan jos katsoo Suomen lainsäädäntöä ja sitä, miten tietosuojavelvoitteella on uudistettu lakiesityksiä, kyllä voi myös sanoa, että joskus herää tunne, että heiluttaako häntä koiraa vai koira häntää. Ei voi olla niin, että tietosuojaan perustuen pistämme aina kaikki hyvät tavoitteet uusiksi ja joudumme tekemään kohtuuttomia kompromisseja.

Kuitenkin syy siihen, miksi valiokunnan puheenjohtaja niin kuin minäkin ja koko muu valiokunta olemme olleet kannattamassa näitä kiristyksiä alkuperäiseen hallituksen esitykseen, on se, että tiedon jakaminen ei saa missään muotoa aiheutua harmiksi lapselle itsellensä. Semmoiset tilanteet, joissa on syytä epäillä, että tietoa voidaan käyttää lasta tai hänen kasvuunsa vastaan, pitää jo lainsäädännön tasolla pystyä estämään ja poistamaan. Nähdäkseni tämä esitys, jota me nyt käsittelemme valiokuntakäsittelyn jälkeen, on nyt sellainen pohja, johon minä pystyn selkä suorassa luottamaan, että tämä antaa riittävän tietosuojan sille lapselle itsellensä, niin että hänen on turvallista opiskella ja että suomalaisessa koulussa jatkossakin pystyy kertomaan haasteista ja pyytämään apua ilman, että toiset tietävät tai että se on itselle vahingoksi.

Toivon todella, että eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen, koska tämä on kriittinen myös sen kannalta, että me pystymme kehittämään koulutustamme. Nykytilanteessa meillä on niin vähän tietoa, että on hyvin haastavaa kehittää koulutusta ja seurata sen laatua kaikilta osin. Erityisesti tuentarpeisille lapsille tämä on kriittinen hallituksen esitys.

16.49 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Luotan sivistysvaliokunnan harkintaan tässä rajauksessa, jonka se on tehnyt tähän tiedon saamiseen. Nämä arkaluonteiset tiedot koskevat esimerkiksi tuen järjestämisen taustalla olevia lääketieteellisiä arviointeja tai psykologisia arviointeja, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilöiden asiakirjoja tai muita oppilashuollon palveluiden asiakirjoja, ja varmasti on todellakin tärkeää, että arkaluonteiset tiedot eivät leviä sellaisiin käsiin, jotka voisivat sitten tuottaa vahinkoa lapselle, mutta yleisellä tasolla olisi kyllä todella tärkeää, että kun koulutusta arvioidaan,

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

saataisiin tietoa myös näistä vaikeista tilanteista, yksilöimättä henkilöitä ja heidän tilanteitaan.

16.51 Hilkka Kemppi kesk: Arvon puhemies! Sen verran vielä otan tähän kantaa — varmasti edustaja Räsänen tarkoitti sitä, mutta kun itse kuuntelin, niin käsitin ehkä vähän väärin, ja aion vielä sanoa varmuudeksi — että tämä raja koskee sitä, että esimerkiksi lääkäreiden tai psykologien tietoja ei välitetä Karville eteenpäin. Näin varmasti oli tarkoitus sanoakin, mutta selvyuden vuoksi sen vielä tähän toistan. Eli lääkäreiden ja psykologien paperit eivät mene Karvin tietoon, vaan siellä puhtaasti kehitetään jatkossakin koulutusta, pedagogisia ratkaisuja, ja sitä kautta saadaan muita tietoja kuin näitä sote-puolen tietoja.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Keskustelu

16.52 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis hallintovaliokunnan mietintö koskien hallituksen esitystä laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Esityksessä halutaan kumota Valtori-palvelukeskuksen hallitusta koskevat säännökset ja lakkauttaa sen hallitus. Lisäksi selvennetään henkilöstön rikosoikeudellisen virkavastuun laajuutta. Muutoksen myötä Valtorin ohjausrakenne selkiytyy ja yksinkertaistuu, kun ohjaus on vain valtiovarainministeriön vastuulla. Tämän on tarkoitus edesauttaa tavoitteiden saavuttamista ja vähentää ongelmia.

Valiokunta pitää muutosta kannatettavana mutta on myös sitä mieltä, että se ei itsessään ratkaise palvelutuotantoon liittyviä ongelmia. Asiakasohjauksen ja asiakaslähtöisyyden parantaminen ei kuitenkaan valiokunnan mukaan edellytä välittömiä säädösmuutoksia, vaan kyse on voimassaolevan sääntelyn tehokkaammasta hyödyntämisestä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että muutokset eivät heikennä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten mahdollisuuksia vaikuttaa Valtorin kehittämiseen ja palveluihin. Palveluntuottajan on erotettava TUVE-laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti muusta kuin TUVE-lain mukaisesta toiminnasta.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Valiokunta on toistuvasti, muun muassa vuotuisissa budjettilausunnoissaan, kiinnittänyt huomiota valtion jatkuvasti kasvaviin ict-kustannuksiin. Esimerkiksi viime vuoden budjettilaunnossaan valiokunta on todennut, että valtion tietojärjestelmäkustannukset ovat suuret ja näyttävät jatkavan vuosittaista kohoamistaan ilman, että järjestelmiä käyttävillä tahoilla on keinoja nousun hillitsemiseksi. Ongelmallisinta on, että lisääntyvät kustannukset katetaan lähtökohtaisesti niukoista toimintamenoista ilman kompensointia. Valtorinkaan kohdalla suunnitellut kustannushyödyt eivät ole toteutuneet, päinvastoin. Samalla palvelut eivät kaikilta osin täytä asiakkaiden tarpeita. Viime syksynä oli erityisen suuri määrä häiriöitä, muun muassa runkoverkkopalveluissa, videoneuvottelupalveluissa, etäkäyttöraikaisissa, mobiilipalveluissa ja eräissä sähköpostipalveluissa. Valiokunta pitää tällaisia laajavaikutteisia häiriöitä erittäin huolestuttavina ja toteaa, että niiden esiintyminen tulee estää kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä esitetään, että eduskunta hyväksyy muutamatamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

16.55 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuten hallintovaliokunnan puheenjohtaja Purra juuri totesi, hallituksen esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää valtion yhteisiä tietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen eli Valtorin ohjausta. Yksi keskeinen muutos esityksessä on Valtorin hallituksen lakkauttaminen, ja näin ollen myös Valtorin toimitusjohtajan nimittäisi jatkossa hallituksen sijasta valtioneuvosto. Valtorin lakkautettavan hallituksen tehtävät siirtyvät näin ollen Valtorin toimitusjohtajan hoidettaviksi.

Näen uudenlaisen Valtorin ohjausmallin hyvänä. Sen sijaan, että ohjauksesta vastaisi sekä valtiovarainministeriö että Valtorin hallitus, on mielestäni järkevää, että ohjausta nyt selkiytetään ja yksinkertaistetaan niin, että valtiovarainministeriön ohjausrooli vahvistuu. On myös tärkeää, että asiakasneuvottelukunnan asemaa tullaan jatkossa vahvistamaan ja selkeyttämään.

Arvoisa puhemies! Valtorin osalta keskeistä on kustannusten ja laatutason huomioiminen. Tähän asti keskitettyjen palvelujen kustannukset ovat olleet vielä korkeat, ehkä liian korkeat, eivätkä palvelut ole täyttäneet kaikkien asiakkaiden tarpeita. Myös palvelujen luotettavuuteen tulee kiinnittää huomiota, ja palvelujen ja toimintavarmuuden kehittämiseksi on tehtävä määrätietoisia toimenpiteitä. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan Valtorissa on käynnistettykin palvelujen käytettävyyden parantamiseen keskittyvä laatuohjelma. Toivottavaa on, että Valtori kykenee kehittämään palvelujaan niin, että sen asiakkaana olevien virastojen ja laitosten uudistumismahdollisuudet myös paranevat.

16.57 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Aloitan aivan samalla tavalla kuin edustaja Viljanen: Kuten hallintovaliokunnan puheenjohtaja äsken totesi, valtion tietojärjestelmien kustannukset ovat suuret. Ne näyttävät vain koko ajan edelleen jatkavan vuosittaista kohoamistaan ilman, että järjestelmiä käyttävillä viranomaisilla on keinoja käytettävissään vuotuisten kustannusten nousun hillitsemiseksi. Nämä lisäävät hankinta-, ylläpito- ja käyttökustannuksia — kuitenkin lähtökohtaisesti niukoista toimintamenoista, ilman kustannusten ja niiden nousun kattavaa kompensointia. Siksi hallintovaliokunta piti välttämättömänä, että valtio panostaa tarvittavaan tilaaja- ja sopimusosaamiseen sekä järjestelmätöimittäjille asetettaviin vaatimuksiin järjestelmien toimivuudesta, käyttökelpoisuudesta ja käyttäjäystävällisyydestä.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

Voisi kuvitella, että nämä olisivat aivan normaaleja vaatimuksia ja itsestäänselvyyksiä, kun lähdetään tilaamaan valtion tason tietoliikennejärjestelmiä, ja voisi kuvitella, että valiokunnan ei tarvitse erikseen näistä huomauttaa ja mainita. Historia on kuitenkin osoittanut, että meidän valiokunnan huoli on aiheellinen. Sopimusosaamiseen kuuluu tärkeänä osana myös ict-järjestelmien elinkaaren ajan käyttökustannusten hallinta, koska kokonaiskustannukset kuitenkin ratkaisevat, kuinka kallis tai edullinen järjestelmä on ollut. Tässä organisaatiouudistuksessa tavoitteena on tehostaa, järkevöittää ja ennen kaikkea parantaa toiminnan laatua ja luotettavuutta.

Voinkin sanoa, että tähän tähtäävä hallituksen lakiesitys on erittäin hyvänä pidettävä.

16.59 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Valiokuntamme, hallintovaliokunnan, puheenjohtaja edustaja Purra esitteli hyvin tämän asian, joten en toista hänen esittämäänsä asioita. Myös valiokuntakollegat ovat tässä kiinnittäneet huomiota tärkeisiin asioihin. Meillä oli aika perusteellinen kuuleminen tästä aihepiiristä valiokunnassa, ja niin kuin tuossa mietinnössä näkyy, käsitelimme itse asiassa tämän varsinaisen hallintojärjestelmämuutoksen ja henkilöstön aseman lisäksi juuri näitä tietojärjestelmissä esiintyviä ongelmia ja niiden hankintaan liittyviä ongelmia.

Lähdin itse pohtimaan tätä asiaa vähän siltä kannalta, että mitä näille asioille ihan oikeasti voi tehdä, muuta kuin kirjoittaa mietintöön, että ne pitää saada toimimaan paremmin kuin ne tällä hetkellä toimivat.

Valtorihan on 1 400 henkilön työyhteisö, se vastaa 92 000 työasemasta, ja sen budjetti on yli 300 miljoonaa euroa. Se vastaa valtion virastojen, muun muassa valtioneuvoston kanslian, Poliisihallituksen, Veron ja muiden lukuisten kymmenien yksiköiden tietohallinnosta. Kuulemisten yhteydessä vertasin itse sitä aiempaan työyhteisöni Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin, jossa tietohallintoa pidin jo sinänsä erittäin suurena, mutta tämä Valtori-kokonaisuus on kolme kertaa suurempi.

No mikä nyt olisi vaihtoehto, kun me siis olemme ilmaisseet kriittisyytemme tässä. Olisiko vaihtoehto se, että jokainen valtion virasto itse vastaa tietohallinnostaan, tekee itse hankinnat, päättää itse, miten se tietohallintoaan kehittää? Varmasti se ei olisi oikea vaihtoehto. Se olisi varmasti kalliimpi järjestelmä kuin tämä nykyinen keskitetty järjestelmä. Tästä päätyy siis siihen, että keskitetty järjestelmä on parempi kuin hajautettu.

Nyt keskustelu keskitetyn järjestelmän — tässä tapauksessa Valtorin tai kiinteistöasioissa Senaatin — ympärillä kulkee usein niin, että nyt nämä kiinteistö- ja ict-menot imevät ne toimintavarat. No tässä minun mielestäni on sillä tavalla valuvika, että eihän ict:tä tai parempia tiloja pitäisi millekään virastolle hankkia, ellei se auta sen viraston perustehtävän suorittamista tuottavammin ja paremmin kuin se on aikaisemmin suorittanut. Ja nyt tähän asiaan pitäisi pureutua. Ei voi olla niin, että jollekin virastolle työnnetään joku ict-järjestelmä ja sitten virasto alkaa ikään kuin urputtaa, että nyt se syö meidän henkilöstövarat emmekä me voi enää tehdä palveluja, vaan sen uudistuksen pitää lähteä sieltä virastosta tuottavuus edellä, ja pitää ottaa käyttöön järjestelmiä, jotka lisäävät tuottavuutta. Tässä on Valtorin rooli, ja näin se pitäisi ymmärtää.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 84/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 13/2020 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Saksan kanssa tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 97/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 1/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 97/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden säästötulojen verottamisesta tehtyjen sopimusten irtisanomisesta ja laeiksi sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä annettujen lakien kumoamisesta ja kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 4 §:n 4 momentin ja 5 §:n 2 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2019 vp sisältyvien 1.-9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 27.2.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen